

Soile Puumalainen

CHASING SPACE

Arkkitehtuuri osana tanssiteosta

CHASING SPACE

Arkkitehtuuri osana tanssiteosta

Soile Puumalainen
Opinnäytetyö
Kevät 2019
Tanssinopettajan tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Tanssinopettajan tutkinto-ohjelma, Showtanssi

Tekijä: Soile Puumalainen
Opinnäytetyön nimi: Chasing Space
Työn ohjaajat: Petri Hoppu & Petri Kauppinen
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2019

Sivumäärä: 48 + 2

Tässä opinnäytetyössäni tutkin tanssin ja arkkitehtuurin yhteyksiä taidemuotoina. Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda ilmi, millä tavoin arkkitehtuuria voidaan hyödyntää tanssissa. Keskeisinä teemoina työssä ovat tanssi, arkkitehtuuri sekä tila.

Työn alkuosa sisältää teoriaa tanssin ja arkkitehtuurin alalta ja käsittelen niitä yhdistäviä elementtejä erityisesti tilallisesta näkökulmasta. Lisäksi käsittelen aisteja ja niiden merkitystä tilallisessa kokemuksessa sekä hahmottamisessa kyseisissä taidemuodoissa.

Opinnäytetyöni on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena ja lähestymistapa on fenomenologinen. Toteutin työni taiteellisen osion opiskellessani Norjassa Kunsthøgskole i Oslo -oppilaitoksessa. Taiteellisessa osiossa tutkin tanssin ja arkkitehtuurin yhdistäviä tekijöitä, joista tähän opinnäytetyöhön valittiin seuraavat elementit: symmetrisyys, muoto ja linjat, tasot ja suuntaukset, tasapaino, mittasuhteet sekä rytmi. Taiteellinen osio perustuu pääosin improvisoituun materiaaliin ja on toteutettu näyttämöllä. Aineistona opinnäytetyössäni ovat taiteellisen tuotoksen video-materiaali sekä prosessin aikana kirjoittamani muistiinpanot ja havainnot.

Tulokset osoittivat tanssin ja arkkitehtuurin muodostuvan samanlaisista tekijöistä tukien toisiaan taidemuotoina. Työhön valitut elementit näkyivät selkeästi taiteellisen tuotoksen materiaalissa, mutta sulautuivat myös toisiinsa muodostaen kerroksellista liikekieltä sekä liikkeen ja tilallisuuden analyysia.

Tavoitteena työssäni oli osoittaa, kuinka arkkitehtuurin näkökulma soveltuu koreografiseen työskentelyyn tanssissa ja minkälaisen elementtien avulla työskentely mahdollistuu arkkitehtuuria hyödyntäen. Poikkitaiteellinen työskentely arkkitehtuurin kanssa tuo uusia näkemyksiä tanssitaiteen kentälle rikastuttaen taidemuotoa. Opinnäytetyöni tuloksia voidaan hyödyntää koreografisessa työskentelyssä sekä tanssin opetuksessa tilallisuutta käsitellen. Työni auttaa hahmottamaan liikkeen luomista suhteessa tilaan. Tulokset ovat hyödynnettävissä myös arkkitehtuurin alalla hakien inspiraatiota tanssin liikekielestä ja muodosta sekä hyödyntäen tanssijoiden vahvaa tilallista kokemusta. Opinnäytetyöni elementit kattavat vain osan taidemuotojen monimuotoisuudesta ja työni lopussa esittelenkin erilaisia jatkotutkimusaihtioita.

Asiasanat: tanssi, arkkitehtuuri, tila, muoto, koreografia, aistit, kinesteettinen kokemus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Dance Teacher Education, Option of Show Dance

Author: Soile Puumalainen

Title of thesis: Chasing Space

Supervisors: Petri Hoppu & Petri Kauppinen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2019 Number of pages: 48 + 2

This thesis studied dance and architecture as art forms and what combines them together. The aim of this thesis was to show how architecture can be used in dance. The main themes in this thesis are dance, architecture and space.

The first part of the thesis includes a theoretical view on dance and architecture, and elements combining these art forms especially from a space point of view are introduced. Furthermore, senses and the importance of senses in experiencing and understanding space in these particular art forms are discussed.

The research was implemented as qualitative research and phenomenology was used as the approach. The artistic part of this thesis was implemented during my exchange period at Oslo National Academy of the Arts in Norway. In the artistic part components that combine dance and architecture were studied, with the aim to study the following elements: symmetry, lines, shapes, levels, directions, dimensions, balance and rhythm. The artistic work was mainly based on improvisation and was implemented on stage. The materials used for this thesis were video materials from the artistic work, along with my own notes and observations.

The results show that dance and architecture consist of similar components which support each other as art forms. The elements chosen to be included in this thesis are clearly visible in the material of the artistic work but also integrate into each other by creating overlapping movement material and analysis of movement and space.

The main aim of this thesis was to show how an architectural perspective applies to choreographic work and what kind of elements or components enable the use of architecture in dance. Multi art form work with architecture brings new visions into the field of dance and makes it richer as an art form. The results of this thesis can be utilized in choreographic work and also in dance teaching regarding space. This work helps to understand the relationship between creating movement and space. The results are also helpful for architecture by inspiring it with dance movements and shape, along with by using dancers' strong experience of space. The elements of the thesis cover only a part the components of these diverse art forms, and at the end of the thesis different ideas for further studies of this subject are introduced.

Keywords: dance, architecture, space, design, choreography, senses, kinesthetic experience

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1	Tutkimustehtävä	7
2.2	Tutkimusmenetelmät	8
3	TANSSI JA ARKKITEHTUURI	10
3.1	Tanssin koreografiset elementit tilassa	10
3.2	Arkkitehtuurin elementit	13
3.3	Tanssin ja arkkitehtuurin suhde toisiinsa ja aiempia yhteistöitä	15
3.4	Tila ja tilallinen dynamiikka	17
3.5	Tilallinen kokemus aistien avulla	19
3.6	Rytmin määritelmä.....	20
4	CHASING SPACE -TEOS	22
4.1	Taiteellisen tuotoksen työryhmä ja tekoprosessi	22
4.2	Työskentelymenetelmät.....	24
5	AINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET	26
5.1	Elementtien analyysi.....	26
5.2	Analyysin yhteenveto.....	37
6	POHDINTA	39
6.1	Päätelmät	39
6.2	Opinnäytetyön arviointi	42
6.3	Ajatuksia jatkotutkimukseen	44
	LÄHTEET	46
	LIITTEET	49

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on tutkimus, joka yhdistää tanssia ja arkkitehtuuria taidemuotoina. Tutkin opinnäytetyössäni tanssin ja arkkitehtuurin yhdistymistä ja sitä, kuinka arkkitehtuurin elementtejä voidaan käyttää hyödyksi tanssiteosta luodessa. Opinnäytetyöni sisältää taiteellisen tuotoksen, jossa yhdistin tanssin ja arkkitehtuurin elementtejä ja tutkin kuinka arkkitehtuuri voi toimia liikkeen inspiraationa. Opinnäytetyössäni tutkin myös näyttämön dynaamisuutta tilana ja sitä, kuinka tilassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat kokemukseen tilasta. Opinnäytetyössäni ovat vahvasti läsnä teemat arkkitehtuuri, tanssi ja tila.

Ajatus opinnäytetyöhöni on syntynyt jo useita vuosia sitten. Minua on aina kiinnostanut tanssin lisäksi arkkitehtuuri ja muotoilu. Tanssissa ja arkkitehtuurissa taidemuotoina on hyvin paljon samankaltaisuuksia ja toisiaan taidemuotoina tukevia elementtejä, joten yhteys näiden taiteenlajien välillä on ollut minulle selkeä alusta saakka. Taidemuotojen välinen yhteistyö on toistaiseksi ollut vähäistä ja halusinkin lähteä tutkimaan, minkälaisin tekijöin tanssia ja arkkitehtuuria pystyisi yhdistelemään. Koen molemmilla taidemuodoilla olevan toisilleen runsaasti annettavaa. Hain opinnäytetyössäni tanssiin uudenlaista näkökulmaa arkkitehtuurista ja halusin rikkoa tanssiteoksen muodon ja ilmaisun kaavaa sekä traditiota näyttämöllä arkkitehtuurin elementtejä hyödyntäen.

Työni käsittelee myös vahvasti tilaa, mikä herätti kiinnostukseni tilalliseen kokemukseen. Kuinka tilassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat tilassa syntyvään kokemukseemme. Opinnäytetyössäni syvennyn niihin tekijöihin, jotka vaikuttavat tilalliseen kokemukseen sekä avaam aistien merkitystä tilallisessa hahmottamisessa. Työni rajautuu tilana näyttämöön ja olen keskittänyt huomion näyttämön ominaisuuteen dynaamisena tilana luoda erilaisia tilallisia kokemuksia.

Opinnäytetyöni aineistona on taiteellisessa osiossa näyttämöllä tehdyt harjoitukset, jotka on toteutettu pääosin improvisaationa. Taiteelliseen osioon valikoitui tanssia ja arkkitehtuuria yhdistäviä elementtejä tilassa. Harjoitukset taltioitiin videolle, joka muodostaa kokonaisuuden nimeltä Chasing Space. Olen kirjoittanut taiteellisen osuuden pohjalta analyysin sekä pohdintaa, joissa käsittelen työni tuloksia suhteessa lähdekirjallisuuteen. Opinnäytetyössäni haluan avata uudenlaisia ajatuksia koreografiseen sekä taiteelliseen työskentelyyn näyttämöllä. Haluan inspiroida työlläni yhdistelemään rohkeasti erilaisia taidemuotoja sekä hyödyntämään niiden elementtejä luovaan työskentelyyn.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa avaan työssä käyttämäni tutkimusmenetelmät sekä esittelen työni tutkimuskysymykset. Opinnäytetyöni on toteutettu kvalitatiivisen eli laadullisena tutkimuksena ja käsittelen luvussa sen pääpiirteitä sekä sitä, kuinka ne toteutuvat työssäni. Lisäksi tarkastelen, kuinka fenomenologia soveltuu opinnäytetyöni aiheen tutkimiseen.

2.1 Tutkimustehtävä

Opinnäytetyöni paneutuu tanssiin ja arkkitehtuuriin kohdistuen huomion taidemuotoja yhdistäviin tekijöihin. Olen kiinnostunut löytämään taidemuotojen välille kosketuspintaa, jonka avulla vuorovaikutteista yhteistyötä syntyisi luovien alojen kesken. Tutkin taidemuotoja ja niitä yhdistäviä elementtejä erityisesti tilallisesta näkökulmasta. Opinnäytetyölläni haluan saada selville, minkälainen vaikutus arkkitehtuurilla on koreografiseen työskentelyyn tanssissa. Työni rajautuu tilana näyttämöön, ja haluan selvittää työssäni myös tilassa tapahtuvien muutosten vaikutuksia tilan kokemiseen.

Keskeisimmät tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten tanssia ja arkkitehtuuria pystyy yhdistelemään taiteellisessa työskentelyssä tanssissa?
2. Kuinka arkkitehtuurin elementtejä voidaan hyödyntää näyttämöllä ja miten arkkitehtuurin näkökulma vaikuttaa koreografiseen työskentelyyn?
3. Miten näyttämö dynaamisena tilana vaikuttaa tilalliseen kokemukseen?

Työni taiteellinen osio pureutuu tutkimustehtävään. Tutkin mahdollisuuksia yhdistää arkkitehtuuria ja tanssia näyttämöllä. Lisäksi huomioin taiteellisen osan työskentelyssä tilan kokemuksellisuuden. Työni loppuosassa analysoin saamiani tuloksia suhteessa asettamiini tutkimuskysymyksiin.

2.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni tarkoitus on ymmärtää tutkimuskohdetta, tanssin ja arkkitehtuurin yhteyttä, mahdollisimman syvällisesti. Tästä syystä päätin toteuttaa työn laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Tässä kappaleessa tarkastelen tutkimusmenetelmien soveltuvuutta opinnäytetyöni aiheen tutkimiseen.

Työssäni pyrin tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti kvalitatiivisen tutkimuksen tavoin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157). Olen pyrkinyt tarkastelemaan opinnäytetyössäni tanssia ja arkkitehtuuria taidemuotoina mahdollisimman laaja-alaisesti sekä omina taidemuotoina että yhdistävin elementein. Työni sisältää laajasti erilaisia koreografisia elementtejä, jotka mahdollistavat arkkitehtuurin näkökulman työskentelyssä. Lisäksi esittelen jatkotutkimusideoita aiheeseen syventyen. Työssäni käsittelen kehon ja tilan suhdetta sekä aistien osallisuutta tilalliseen hahmotamiseen.

Tutkimukseni kvalitatiivisena tutkimuksena ei pyri yleistettäviin päätelmiin vaan tähtää tutkimalla yksittäistä tapausta mahdollisimman tarkasti ja moniulotteisesti löytämään ilmiön merkittävät piirteet ja yleisellä tasolla löytyvät toistuvat elementit (ks. Hirsjärvi ym, 2007, 177). Työni on toteutettu mahdollisimman luonnollisessa sekä todellisessa olosuhteessa ja aineiston keruussa on hyödynnetty ihmisiä eli tanssijoita kvalitatiivisen tutkimuksen piirteiden mukaisesti (ks. Hirsjärvi, ym, 2007, 160). Taiteellisen osion liikemateriaalin luomisessa hyödynnettiin improvisaatiota, mikä lisäsi tilanteen luontevuutta tanssijoille, sillä jokainen sai tulkita näkemystään eri arkkitehtuurin elementeistä harjoitusten rajojen sisällä. Taiteellisen osion kuvaaminen tapahtui harjoitusmaisesti, mikä sisälsi aitoa hetkessä syntynyttä materiaalia tanssijoiden työskentelystä todellisessa tilanteessa.

Työni perustuu taiteelliseen työskentelyyn ja siitä saamaani aineistoon, jota analysoin havainnoinnalla. Työssäni aineistona on taiteellinen osio ja siitä kuvattu videomateriaali sekä koko prosessin aikana kirjoittamani muistiinpanot. Havainnoin kuvauspäivänä tanssijoita sekä heidän työskentelyään aiheen parissa sekä osallistuin itse osaan harjoituksista, joten sain myös omakohtaista kokemusta siitä, miltä harjoitteet tuntuivat itse tanssijana. Olin suunnitellut tulevat harjoitukset, joten tiesin osiot ennakoon. Koska harjoitukset olivat improvisoitua materiaalia, en voinut kuitenkaan ennakoida aineiston muotoutumista etukäteen, mikä jätti havainnoinnille runsaasti tilaa.

Opinnäytetyössäni pyrin selvittämään, minkälaisista tekijöistä tanssi ja arkkitehtuuri yhdistyvät toisiinsa taidemuotoina sekä mitkä koreografiset valinnat ovat yhteyksissä arkkitehtuuriseen näkökulmaan ja miten nämä vaikuttavat tilalliseen kokemukseen. Työ on toteutettu hyödyntäen fenomenologiaa, sillä siinä korostuu havainnointiin ja kokemuksiin perustuva tieto. Fenomenologia hyödyntää analyysin perustana subjektiivista kokemusta, mikä sopii tanssitaiteen tohtorin Leena Rouhiaisen mukaan hyvin tanssintutkimukseen tutkittaessa uutta liikettä ja sen luomaa kokemusta. (Rouhiainen 2014, viitattu 8.3.2019.)

Rouhiainen kuvaileekin tanssijoiden kehollista kokemusta seuraavanlaisesti: ”Havainnoidessaan ja aistiessaan ruumiinsa liikkeitä tanssijat saavat ruumiiltaan kokemuksellista palautetta, joka auttaa heitä ymmärtämään ja suuntaamaan liikkeitänsä edelleen.” Fenomenologiassa kokemus on intentionaalista eli se syntyy aina jostakin tai on johonkin suuntautunut. (Rouhiainen 2014, viitattu 8.3.2019.) Tässä opinnäytetyössä kokemus on suuntautunut hahmottamaan eri koreografisien tekijöiden vaikutusta tilallisuuteen ja arkkitehtuuriin kanssa yhdistymiseen.

Taiteellisessa osuudessa tutkin, mitä tanssijan keholla voidaan tehdä luodakseen erilaisia tiloja sekä arkkitehtonisia kokonaisuuksia. Työn kokemuksiin vaikuttavat myös aistien avulla saatu tieto: haptinen, taktiilinen, proprioseptiivinen (eli lihaksien ja nivelten asento- ja liikeasitijärjestelmä) sekä visuaalinen. Työni pohjautuu käsitykseeni kehon ja maailman kietoutumisesta toisiinsa kehon ollessa jatkuvasti yhteydessä ympäröivään maailmaan, mikä on Rouhiaisen mukaan keskeistä fenomenologiassa (Rouhiainen 2014, viitattu 8.3.2019). Työssäni tanssijat ovat kehollaan kietoutuneita ympäröivään tilaan ja muihin tanssijoihin. Tavoitteenani opinnäytetyössä on luoda arkkitehtuuriin kautta uudenlaista näkökulmaa tanssiin ja laajentaa ajatuksia liikkumisesta sekä havainnoinnista.

3 TANSSI JA ARKKITEHTUURI

Opinnäytetyöni käsittelee vahvasti kahta osa-aluetta: tanssia ja arkkitehtuuria. Taidemuotoina tanssi ja arkkitehtuuri ovat hyvin laaja-alaisia ja monimuotoisia sisältäen useita eri elementtejä, joita vasten taidemuotoja voidaan tutkia ja lähestyä. Monimuotoisina taidemuotoina niiden yksiselitteinen määrittäminen ei ole mahdollista tai edes tarpeellista.

Lähestyn taidemuotoja tilallisuuden sekä yhdistävien muototekijöiden kautta. Opinnäytetyöhöni valikoitui seuraavat taidemuotoja yhdistävät elementit: tasot ja suuntaukset, mittasuhteet, tasapaino, muoto ja linjat sekä symmetrisyys. Tässä luvussa avaan näitä elementtejä molempien taidemuotojen näkökulmasta. Työssäni on myös vahvasti läsnä käsitteet tila ja rytmi, jotka avautuvat syvemmin tässä luvussa.

3.1 Tanssin koreografiset elementit tilassa

Kun tanssista muodostetaan laajempi kokonaisuus, puhutaan koreografioinnista eli kompositiosta. Labanin sanoin liikkeistä muodostettua kompositiota voidaan verrata puhuttuun kieleen: sanat muodostuvat kirjaimista ja tanssissa liikkeet rakentuvat eri elementeistä (Laban 1988, 26). Tanssin monimuotoisuuden myötä myös koreografiointi sisältää useita elementtejä, joiden avulla voidaan lähestyä koreografista työskentelyä. Käsittelem tässä luvussa kuitenkin vain opinnäytetyöhöni valitut elementit erityisesti tilan näkökulmasta.

Useat tilaa ja muotoa hahmottavista elementeistä liittyvät koreografisessa työskentelyssä design-osiin, ja tanssitaiteilija Doris Humphreyn mukaan tanssin moninaisin osio on juurikin design. Tämä osio sisältää kaksi lähestymistapaa, joista toinen on tila. Designin yhteydessä voidaan puhua staattisesta linjasta: kun tanssi pysäytetään missä tahansa liikkeessä, se muodostaa designin tilassa. Design on läsnä jokaisen elämässä arkipäiväisesti, ja sitä ilmenee jatkuvasti eri muotoina ihmisissä, arkkitehtuurissa ja luonnossa. (Humphrey 1977, 49.)

Lynne Anne Blom ja L. Tarin Chaplin käsittelevät designia tilassa muodon vangitsemisen kautta, ja heidän mukaan tanssissa muodot ilmaantuvat staattisina asentoina tai liikkeenä, joka kulkee eri-laisten muotojen läpi. Yhden tai useamman tilassa olevan kehon muodostamaa muotoa voidaan

määritellä muodon linjojen mukaan, muotona kokonaisuudessaan tai muodon suhteena tilaan. Muodon linjat voivat olla pyöreät pehmeine kaarineen tai suorat kulmikkaine linjoinen. Pyöreät linjat saavat aikaan sulavan, liikkuvan ja jatkuvan vaikutelman, joka on rauhoittava ja orgaaninen. Suorat linjat taas luovat helpommin pysähtyneen ja terävän vaikutelman sekä niillä on helposti iskevä ajoitus. Liikkeenä suorat linjat leikkaavat tilaa ja antavat vahvoja suuntia tilassa. (Blom & Chaplin 1989, 37–38.)

Muoto kokonaisuutena voi olla symmetrinen tai epäsymmetrinen. Muoto on symmetrinen, kun se muodostuu täysin identtisesti sen keskustan molemmiin puoliin tarkasteltaessa. Symmetrisyys antaa vaikutelman staattisesta tasapainoisesta tilanteesta, ja se kuvastaa helposti voimaa, auktoriteettia, kontrollia sekä varmuutta. Epäsymmetrisyys vastaavasti luo dynaamisemman ja jännitteisemmän liikelaadun. Vaikka liike olisi pysähtynyt epäsymmetrisessä muodossa, löytyy siitä eri suuntauksia kuten vetoa, työntöä, kallistusta tai jopa painottomuutta. Epäsymmetrisyys on täynnä variaation mahdollisuuksia erilaisten kontrastien ja monimuotoisuuksien maailmassa. Epäsymmetrinen mielletään usein riskialttiimmaksi, kun taas symmetrinen turvallisiksi. Symmetrisyyttä tutkittaessa tanssissa on huomattava kehon kolmiulotteisuus ja suuntaus tilassa. Esimerkiksi kehon etupuoliskon symmetrinen muoto ei ole symmetrinen sivulta katsottuna, koska ihmiskeho ei ole koskaan symmetrinen sivuprofilissa. Sivuttain symmetrinen muoto saadaankin asettamalla kaksi tanssijaa vastakkain samanlaiseen muotoon joko seläkkäin tai kasvokkain. Koreografioinnissa näitä kahta elementtiä voi siis hyödyntää erilaisia tunnelmia luodessa: symmetrisyys luo rauhaa ja varmuutta ja epäsymmetrisyys lisää dynamiikkaa ja variaatiota. (Blom & Chaplin 1989, 39–40.)

Suhteessa tilaan muoto voi olla negatiivinen tai positiivinen. Positiivinen ja negatiivinen muoto antaa kuvaa laajemmin tilassa ja suhteessa tilaan. Positiivinen muoto ymmärretään aineellisena objektina ja sen muodostamana tilana, kun taas negatiivinen muoto on objektin tai objektien välinen tila. Kun positiivisen muoto muuttuu tai liikkuu, se vaikuttaa välittömästi myös negatiiviseen muotoon. (Blom & Chaplin 1989, 41–42.)

Lattiakuviot ovat elementti, joka ilmentyy tutkittaessa liikettä tilassa muotojen ja linjojen kautta. Reitti, jota kuljetaan tilassa, jättää taakseen linjan ja muodon niin lattiaan kuin liikkeenä ilmaan. Tilaan muodostuvat kuviot yhdistyvät muotoon joko pyöreinä tai suorina muotoina luoden erilaisia efektejä. Suljetut muodot jatkuvalla linjalla, kuten ympyrä, luovat vaikutelmaa jatkuvuudesta, sillä liikkeellä kuviossa ei ole selkeää alkua eikä loppua. (Blom & Chaplin 1989, 50.) Tanssitaiteilija ja

tanssitutkija Rudolf Laban tutki lattiakuvioita kahdesta eri näkökulmasta: joko harkittuna orientoitumisena liikkeen luomiin muotoihin tai sattumanvaraisina painonsiirtoina, jotka ilmentyvät vaihtelevien kehon toimintojen myötä, erityisesti niiden, jotka vahvistavat tilassa etenemistä kuten laajat pidennykset ja epävakaa labiilit liikkeet. Molemmissa tapauksissa Laban korostaa kuvioiden selkeyttä. Tarkka spatiaalinen suuntautuminen ja frontaaliuuden vaihtelevuus vaikuttaa siihen minäkalaisen designin liike luo. (Laban & Ullman 1971, 71.)

Tasoilla tuodaan tanssiin moniulotteisuutta ja vastakkaisuutta. Blom ja Chaplin ovat jakaneet kirjassaan tanssissa ilmenevät tasot neljään tasoon: matala, keskitaso, korkea ja erityisen korkea (extra high). Matalan liikkeen voidaan määritellä olevan vahvasti lattiatasossa tapahtuvaa liikettä, matalimmillaan maaten lattialla. Kuitenkin matalaa tasoa voidaan varioida ryömimällä, konttaamalla, istumalla ja polvistumalla. Matalassa tasossa on kyse maanläheisyydestä ja vahvasta kontaktista painovoimaan. Keskitasoon siirryttäessä nousee jaloille seisomaan ja taso kattaa näin varioimisen demi pliistä tasapainoon puolivarpailla relevéhen. Keskitasossa liikkuminen ja eteneminen helpottuu. Korkea taso taas kohoaa yhä ylemmäs lattiatasosta hyppyjen ja loikkien avulla. Siinä pyritään uhmaamaan painovoimaa kohottamalla itseään lattiasta ylöspäin ja pyrkimällä liikkeeseen, joka luo vaivattoman vaikutelman. Blom ja Chaplin määrittelevät viimeiseksi kategoriaksi erityisen korkean tason, joka nousee lattiasta epäluonnollisen korkealle esimerkiksi parin tai rekvisiitan avulla. (Blom & Chaplin 1989, 32.)

Tila jakautuu kolmiulotteisesti kolmeen suuntaukseen: korkeus, syvyys ja leveys. Liikettä voidaan lähteä muodostamaan ulotteiseksi kiinnittämällä huomiota kuhunkin suuntaukseen tilassa. Blomin ja Chaplinin sanoin liike kuitenkin ilmentyy tanssijan kehossa aina kolmiulotteisesti, vaikka keskittyttäisiinkin vain yhteen suuntaukseen. Yhdistämällä kaksi kolmiulotteista suuntaa muodostuu vertikaalinen, horisontaalinen ja sagittaalinen taso. Vertikaalinen taso yhdistää korkeuden ja leveyden, horisontaalisessa yhdistyvät leveys ja syvyys ja sagittaalinen taas muodostuu syvyyden ja korkeuden yhdistelmästä. Näitä tasoa muuttamalla voidaan synnyttää jännitteitä. Vertikaalisen tason ominaisuutena on vaikutelma stabiiliudesta, kun taas siirryttäessä horisontaaliseen tasoon saadaan vaikutelma epätasapainosta ja turvattomuudesta. Suuntauksia, ulottuvuuksia ja tasoa hyödyntämällä saadaan sekä tilaa että kehoa hyödynnettyä kolmiulotteisesti. (Blom & Chaplin 1989, 34–37.)

Mittasuhteet ovat kytköksissä tasoihin sekä suuntauksiin, sillä ne käsittelevät laajuutta ja kokoa. Muodostettaessa mittasuhteita voidaan artikuloida valintoja ulottuvuuksissa eli leveydessä, korkeudessa ja syvyydessä. Kun näyttämön asettelussa sijoitetaan tanssijoita tilassa, voidaan huomioida

tanssijoiden koko pituudessa ja näin vahvistaa mittasuhteiden vaikutelmaa. Esimerkiksi jos asetetaan pisin tanssija eteen ja lyhin taakse, korostuu mittasuhteen ero syvyysvaikutelman avulla (Blom & Chaplin 1989, 53). Tasoilla voidaan samaan tapaan luoda suhteita asioiden koon välille – sama toteutuu myös yksinkertaisimmillaan liikkeen koossa.

Tasapainoa voidaan tarkastella niin tanssijan kehossa kuin koko tilallisessa tasapainossa. Tanssijan kehossa vakaata tasapainoista tilannetta kutsutaan stabiiliksi, kun taas tasapainon puuttuessa tai off balance -tilanteessa puhutaan labiilista (Newlove & Dalby 2004, 18). Tanssijoiden parityöskentely ja kontakti toisiinsa mahdollistaa myös off balance -asennot stabiileiksi, kun hyödynnetään vastavoimia tasapainottamaan kokonaisuutta. Kokonaiskuvan designia tutkittaessa voidaan kiinnittää huomiota myös tasapainoon ja asetteluun tilassa. Kun työskennellään useamman tanssijan kanssa, on tärkeää huomioida, miten kokonaisuus rakentuu tilassa kussakin hetkessä. Kokonaiskuvan kannalta tulee pohtia tanssijoiden asettelua tilassa: niin fyysistä sijoittamista näyttämölle kuin suuntausta tilassa sekä heidän spatiaalista eli avaruudellista suhdettaan. Koreografin tulee harkita, tukevatko valinnat tilan tasapainosta koreografisia tarkoituksia. (Blom & Chaplin 1989, 178–179.)

3.2 Arkkitehtuurin elementit

Tässä luvussa avaan opinnäytetyöhön valittujen elementtien ilmentymistä arkkitehtuurin näkökulmasta. Arkkitehtuurilla on pitkä historia, ja sen myötä on muotoutunut eri tyyli-suuntauksia, joissa elementit korostuvat eri tavoin. Työni käsittelee pääosin modernismia arkkitehtuurissa ja nykypäivän high tech- ja wau-arkkitehtuuria.

Modernismi tyyli-suuntauksena sisältää ominaispiirteitä: suuntauksessa korostetaan minimalistisuutta, ja ornamentit ovat minimoituneet edeltävistä tyyli-suuntauksista. Modernismi hyödyntää epäsymmetristä kompositiota geometrisin muodoin ja horisontaalisin linjoin. Tyyli-suuntauksessa korostuu myös funktionalistinen ajattelu. (RIBA, viitattu 23.3.2019.) Modernia arkkitehtuuria edustava Alvar Aalto toteaaakin seuraavanlaisesti: ”Kauneus on funktion ja muodon sopusointu” (Piiroinen 2006, 90). Nykypäivän uusimmissa suuntauksissa innovatiivinen muotokieli yhdistyy korkeatasoiseen teknologiaan mahdollistaen arkkitehtien visiot. Teknologian kehittyminen tarjoaa arkkitehtuurissa uudenlaisia mahdollisuuksia tilan manipulaatioon, mutta samalla huolellisen rakennustyön merkitys korostuu. (RIBA, viitattu 27.3.2019.)

Marcus Vitruvius Pollio on roomalainen arkkitehti ja insinööri antiikin ajalta ja hänen sanoin ”Arkkitehtuuri on kokoonpantu järjestyksestä, asettelusta, harmoniasta, symmetriasta, sopusoinnusta ja jäsentelystä” (Piironen 2006, 11). Myös arkkitehti Matthew Frederick kuvaa harmoniaa elementtien dialogina. Esteettinen harmonia saavutetaan elementtien välisestä suhteesta kompositiossa eikä niinkään yksittäisen elementin harmonialla (Frederick 2007, 51).

Arkkitehtuuri työskentelee vahvasti muodon kanssa. Muoto on visuaalinen ja tektoninen arkkitehtuurin elementti, joka muodostuu geometrisistä kuvioista. Muotojen ja pintojen elementtien repertuaarista yhdistelemällä voidaan rakentaa kaikenlaisia rakennuksia. (Salingaros 2014, viitattu 23.3.2019.) Arkkitehtuurissa puhutaan myös massoittelemasta kiinnitettäessä huomiota rakennuksen muotoon kokonaisuudessaan. Rakennuksen kokonaishahmoa eli massaa voidaan muotoilla matalasta korkeaksi, yksinkertaisesta monimutkaiseksi tai geometrisestä vapaamuotoiseksi. Massoittelemalla ja muodonannolla saadaan rakennus palvelemaan sen käyttötarkoitusta. Massan muotoilun funktio voi olla luoda rakennuksesta persoonallinen innovatiivisten ratkaisujen avulla tai joissakin tapauksissa kauneus voi viitoittaa massoittelemaa. (Räsänen 2010, 12–13.)

Symmetrisyys on yksi arkkitehtuurin tehokeino. Symmetrisyys vallitsee monissa arkkitehtuuriteoksissa, kuten Eiffel-torni ja Empire State Building. Arkkitehtuurissa epäsymmetrinen teos on esimerkiksi Pisan kalteva torni, joka uhmaa painovoimaa ja luo jännittyneisyyttä. Arkkitehtuurissa kuvailaan symmetrisyyden luomaa kompositiota joko staattiseksi tai dynaamiseksi. Symmetrinen muoto luo staattista kompositiota, kun taas epäsymmetrinen dynaamista kompositiota (Frederick 2007, 39–40).

Matthew Frederick kuvailee tilan jakautumista positiiviseen ja negatiiviseen tilaan figuurien ja niiden ympärille ja väliin jäävän tilan avulla. Figuuri on objekti, jolla on muoto ja joka on aseteltu tilaan. Figuurien asettelua tilaan tulee harkita yhtä tarkasti kuin figuurien muotoa itsessään, sillä figuurien asettelu määrittelee tilaa. Negatiivinen tila syntyy silloin, kun figuurit ovat erillään tilassa eivätkä muodosta kokonaisuudessaan muotoa, kun taas positiivinen tila on figuurien muodostama muoto. (Frederick 2007, 2–3.) Esimerkiksi kolme figuuria muodostavat negatiivisen tilan, kun ne ovat erillään toisistaan ilman kosketuspintaa, mutta liittäessä figuurit kulmistaan yhteen muodostuu niiden keskelle esimerkiksi kolmion muotoinen positiivinen tila. Frederick täydentää tilan arkkitehtuurin muotojen ja laatujen vaikutuksista ihmisen käyttäytymiseen ja kokemukseen tilasta. Negatiivinen tila ohjaa ihmistä liikkumaan muotojen välissä, kun taas positiivinen tila perustuu tilassa oleskeluun. (Frederick 2007, 6.)

Arkkitehtuurissa kiinnitetään huomiota asioiden mittakaavoihin ja mittasuhteisiin pyrittäessä harmoniaan ja tasapainoon. Mitat auttavat hahmottamaan esimerkiksi asioiden kokoa ja ulottuvuuksia. Mittakaavan havaitsemiseen vaikuttaa perspektiivi sekä etäisyydet. Mittasuhteet saavat aikaan myös erilaisia vaikutelmia. Korkeat huoneet ja rakennuksen osat korostavat vallan ilmenemistä, ja kuljettavan etäisyyden pituutta voidaan käyttää tehokeinona. (Räsänen 2010, 19.) Mittasuhteilla työskenneltäessä on tärkeää artikuloida päätöstä niin, että mittasuhteet tulevat todella näkyviin. Tulee varmistaa, että korkea on varmasti korkea ja että pieni toteutuu varmasti mahdollisimman pienenä. (Frederick 2007, 33.) Arkkitehti ja muotoilija Ludwig Mies van der Rohe korostaa, että ”arkkitehtuurissa tärkeintä eivät ole mittasuhteet, vaan asioiden väliset suhteet” (Piironen 2006, 54).

Arkkitehtuurissa tasapainolla ja kantavuudella on merkittävä rooli talojen ja rakennelmien kamppaillessa painovoimaa vastaan. Mitä enemmän rakennukset uhmaavat painovoimaa, sitä merkittävämmäksi rakenteet korostuvat kannatelllessaan rakennelmaa muodossaan. (Räsänen 2010, 23.) Nykypäivän high tech -arkkitehtuuria observoidessa ei voi välttää tasapainon lakien uhmaamisen piirteitä, sillä rakennelmissa on osuuksia, jotka on esimerkiksi kallistettu ilmaan. Arkkitehtuuri käsittelee tasapainoa niin massan jakautumisena kuin kantavuudessa, niin että tavoitellaan kokonaiskuvan tasapainoista tilannetta (Räsänen 2010, 23).

3.3 Tanssin ja arkkitehtuurin suhde toisiinsa ja aiempia yhteistöitä

Tanssilla ja arkkitehtuurilla on paljon yhteistä ja toisiaan taidemuotoina tukevia elementtejä, kuten aiemmat luvut osoittavat. Molemmilla taidemuodoilla tutkitaan muotoa ja tilaa. Taiteen katsominen tuntuu myös kehossa samalla tavalla molemmissa ilmaisun tyyliissä. (Dancingstrong, viitattu 10.3.2019.) Taidemuotoina suurimpana eroavaisuutena on katselun mahdollisuus ja kesto. Tanssia katsellaan usein tietyn esityksen verran, ja jokainen hetki on niin sanotusti ainutkertainen ja tanssi ikään kuin katoaa esityksen jälkeen. Tanssia katsellaan myös usein vain yhdestä näkökulmasta koko esityksen ajan. Arkkitehtuuria taas pystyy katsomaan haluamansa ajan haluamastaan näkökulmasta, ja usein arkkitehtuuri säilyy hyvinkin pitkään.

Tanssin ja arkkitehtuurin välille on syntynyt jo aiempaa yhteistyötä, joita esittelen tässä alaluvussa. Aihetta on lähestytty erilaisin lähtökohdin ja näkemyksin. Tanssi voi inspiroitua moninaisista arkkitehtuurin teoksista, joista löytyy runsaasti vaihtelevaa muotokieltä, mutta myös arkkitehtuuri voi saada inspiraatiota tanssin muodoista ja erityisesti tilan kokemuksesta.

Tanssija Anna Halprin ja maisema-arkkitehti Lawrence Halprin ovat olleet keskeisiä henkilöitä tanssin ja arkkitehtuurin suhteen kehittymisessä. Pariskuntana he ovat työskennelleet taiteiden parissa rikkoen taidemuotojen rajoja tutkimalla tilan eri konsepteja ja määritelmiä. Lawrence Halprin suunnitteli pation, jonka erityisenä tarkoituksena oli tarjota liikekokemuksia jatkuvasti muuttuvassa ympäristössä, jossa luonto lisää dynaamisen laadun tilan arkkitehtuuriin. Avoin tila epäsäännöllisellä spatiaalisella pohjalla tarjosi Anna Halprinille uudenlaisia näkemyksiä tilasta kontrastina näyttämön kuution tilalliseen orientaatioon. Lawrence Halprin kiinnitti huomiota ihmisten liikkeeseen ja toimintaan eri ympäristöissä. Hän kehitti liikenoaatiojärjestelmän lisätäkseen työhönsä kinesteettistä näkökulmaa, mikä lisäsi myös vuorovaikutusta tilassa tapahtuvaan liikkeeseen. Pariskunta järjesti kursseja tuoden arkkitehtejä ja tanssijoita yhteen tarkastelemaan tilallisia elementtejä ja koke-musta. Kursseilla asetelmat ammasteista käännettiin pääläelleen: tanssijoiden rooli muuttui arkkitehdeiksi ja päinvastoin. Osallistujat saivat uutta näkökulmaa tilallisuudesta työskennellessään itselle uudesta näkökulmasta. Anna Halprin tunnettiin nykytanssin rajoja puskevana taiteilijana. Lawrence Halprin taas loi pohjaa moderneille arkkitehdeille dynaamisesta ja representaation vastakaisista laaduista arkkitehtonisissa ympäristöissä. Pariskunta keskittyi työskentelyssään tietoisuuteen tilallisuudesta ja kinesteettisestä kokemuksesta tilassa. (Merriman 2010, 432–441.)

Amerikkalainen tanssitaiteilija Doris Humphrey haki työhönsä paljon inspiraatiota arkkitehtuurista, ja hän on korostanut arkkitehtuurin vaikutuksia tanssiin. Kirjassaan *The Art of Making Dances* hän kirjoittaa muun muassa, että aistit vaikuttavat joka päivä ihmisiä ympäröivistä muodoista, kuten suurista arkkitehtonisista designeista (Humphrey 1977, 49). Doris Humphrey on saanut vaikutteita työhönsä erityisesti Frank Lloyd Wrightin arkkitehtuurista (Chamber Dance Company Archive, viitattu 12.3.2019). Moni tanssitaiteilija on myös hyödyntänyt näyttämökuvassa arkkitehtonisia lavastuksia tai luonut taideteoksen visuaalisuutta yhdessä arkkitehdin kanssa. Arkkitehti Steven Holl ja koreografi Jessica Lang loivat teoksen tutkiakseen tanssin ja arkkitehtuurin suhdetta. Esityksessä käytettiin lavasteena kolmiulotteisia arkkitehtonisia objekteja, joita hyödynnettiin niin lattiatasossa kuin nostamalla ilmaan. (Lynch 2016, viitattu 12.3.2019.)

Arkkitehtuuri on myös inspiroitunut tanssista ja on hyödyntänyt tanssissa luonnollisesti muodostuvaa vahvaa kehollista kokemusta tilasta, mikä on myös tärkeä elementti arkkitehtisuunnittelussa. Stevie Eller Dance Theatre sijaitsee Yhdysvalloissa, Arizonassa, ja on suunniteltu tanssin tarpeisiin University of Arizonalle. Rakennuksen suunnittelussa on hyödynnetty Rudolf Labanin notaatiota, graafisesti kuvattua liiketehtävää tai liikesarjaa, joka on muodostettu George Balanchinen koreografioimasta baletista *Serenade*. (Slessor 2004, 171.)

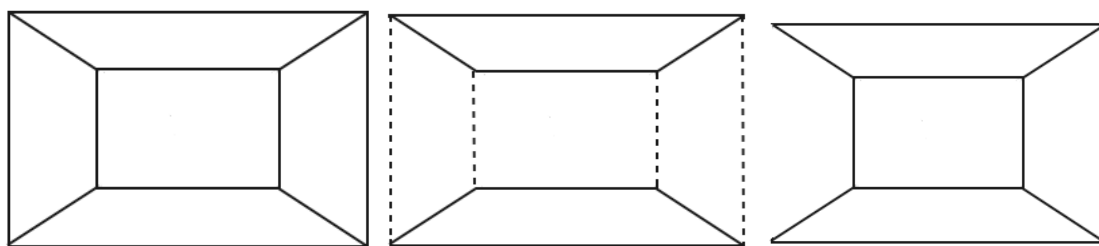
3.4 Tila ja tilallinen dynamiikka

Tila käsitteenä kuuluu arkipäiväiseen keskusteluun, ja jokaisella on käsitys siitä, mitä tila merkitsee. Kuitenkin tila käsitteenä sisältää moniulotteisia merkityksiä, ja siihen liittyy piirteitä myös tilan kokemisesta ja muuttumisesta. Yksinkertaisimmillaan tilan voidaan määritellä muodostuvan seinistä, lattiasta ja katosta muodostaen huoneen, mutta kun laajennetaan tilan käsitettä, voidaan ajatella sen sisältävän myös ihmisen mielentilan, ja käsitteen merkitys muuttuukin täysin. Riitta Pasanen-Willberg toteaa, että tilasta on yksi varma asia: olemme aina olemassa tilallisesti (Pasanen-Willberg 2011, 177).

Arkkitehtuurin näkökulma

"Tila on arkkitehtuurin vaikein sana" - Axel Schultes (Piironen 2006, 79).

Arkkitehtuurilla on vahva side tilaan ja tilallisuuteen, ja voidaankin ajatella arkkitehtuurin olevan tilan taidetta. Käsitteet tila ja paikka tulevat esiin arkkitehtuurin teorioissa, ja välillä niiden erottaminen toisistaan on vaikeaa. Tila voidaan pelkistää rajaamalla se fyysiseksi avaruuden osaksi. Paikka taas on fenomenologisen käsityksen mukaan kokemuksellinen käsite. Tila on ympäristöstään rajautuva alue, jonka rajaavia peruselementtejä ovat lattiataso, seinät ja katto. Rajojen ei tarvitse edustaa sisätilan lattiatasoa, seiniä ja kattoa, vaan lattiatason voi muodostaa esimerkiksi terassin puulaudoitus tai pihan nurmikenttä, vertikaalinen seinätaso voi olla suuri lasipinta tai pilari tai puurivistö, kun taas katon voi muodostaa vaikkapa matalalla leijuvat pilvet. Tila voi kuitenkin hahmottua tilana, vaikka se ei sisältäisi jokaista rajaavaa peruselementtiä, ja pelkkä valon ja varjon leikkauskohta voi luoda rajan tunteen. (Korpelainen, Kaukonen & Räsänen 2004, 18.) Tilan erilaisia rajauksia voidaan hahmottaa kuvan 1 piirroksista, jotka ovat havainnollistettu laajemmasta kuvasta (Korpelainen ym. 2004, 21).

KUVA 1. Tila rajautuvana alueena. Havainnollistettu laajemmasta kaaviosta (Korpelainen, Kaukonen & Räsänen 2004, 21).

Arkkitehti työskentelee jatkuvasti tilan kanssa suunnitellessaan erilaisia tiloja maisematilasta sisätilaan ja julkisesta tilasta tilasarjoihin. Tilan suunnittelussa muunnellaan ja sovitetaan yhteen lukuisia fyysisiä ominaisuuksia, kuten tilan ulottuvuuksia, jotka sisältävät korkeuden, syvyyden sekä leveyden ja niiden muodostamat mittasuhteet, tilan avautumisen sekä sulkeutumisen. Lisäksi säädelään muotoja, materiaaleja, värejä ja valaistusta. Nämä ominaisuudet ovat suhteessa toisiinsa, ja niiden muodostava kokonaisuus vaikuttaa tilan tunnelmaan ja sen kokemiseen. Arkkitehtuurissa onkin tärkeää kokonaisuudesta muodostunut kokemuksellinen tila, eikä niinkään yksittäinen elementti kuten seinä. (Korpelainen ym. 2004, 18.)

Tilan ja ympäristön kokemiseen vaikuttaa oleellisesti liikkuminen, sillä se mahdollistaa tilan kolmiulotteisuuden kokemisen. Tilaa voidaan tarkastella eri suunnista liikkumalla ja tilan kokemukseen vaikuttaakin tarkastellaanko sitä esimerkiksi ylhäältä tai alhaalta vaiko sivusta. Tila näyttää erilaiselta myös eri valaistuksissa, onko kokija esimerkiksi valossa vai valoa vasten. Tilassa vietetty aika ja vierailujen säännöllisyys vaikuttavat myös yksittäisen tilan kokemiseen. (Korpelainen ym. 2004, 26.)

Tiloilla on erilaisia käyttötarkoituksia, joita rakennukset sekä rakenteet usein välittävätkin olemuksellaan. Esimeriksi kotona asumisen tila on erilainen käyttötarkoituksessaan kuin ihmisyyhteisölle rakennettu kulttuuritila kuten näyttämö. Näin ollen myös niiden rakenteet ovat erilaisia ja viestivät tilan käyttötarkoituksesta. (Korpelainen ym. 2004, 29.) Tilan käyttötarkoitus ja siihen liittyvät oletukset vaikuttavat myös tilan tuntuun. Esimerkiksi toisen kotiin saavutaan yksityistilaa kunnioittaen, ja tila on usein suljettu ja luultavasti suunniteltu pienemmäksi ja kotoisammaksi kuin vaikkapa näyttämö, joka on taas tilasuunnittelultaan avoin ja suuri. Näyttämöön tilana on myös perinteeseen muodostuneita käytänteitä, kuten se, että yleisesti katsojat asettuvat tilassa katsomoon ja esiintyjät lava-alueelle, jota myös kutsutaan black box -näyttämöksi.

Tanssin näkökulma

Yksi iso kokonaisuus koreografisessa työskentelyssä on tila. Tanssijan keho on olemassa tilassa ja liikkuu tilassa. Tila on kolmiulotteinen, mihin tanssija luo dynaamisen kuvan. Tanssijan paikka tilassa, muoto, suuntaus sekä taso vaikuttavat luotuun kuvaan. Eri tilalliset komponentit luovat mahdollisuuksia tutkia liikettä. Tanssilla kuollut eloton tila voidaan niin sanotusti herättää henkiin aktiiviseksi ja dynaamiseksi tilaksi. (Blom & Chaplin 1989, 31.)

Tanssissa näyttämötaiteena juuri näyttämö on yleinen tila, jossa työskennellään, ja näyttämöön fyysisenä tilana liittyy erilaisia piirteitä. Näyttämölle on muodostunut traditioita, jotka toteutuvat useimmissa näyttämöllä tapahtuvista näytöksistä, kuten se, että esiintyjät asettuvat yleensä lavalle ja katsojat asettuvat tilassa katsomoon. Tällöin katsoja seuraa tapahtumia vain yhdestä perspektiivistä. Näyttämön black box -alueella on myös ominaisia piirteitä, kuten tilassa on vahvempia ja heikompia kohtia. Esimerkiksi voimakkaan visuaalisen ja psyykkisen vaikutuksen näyttämöllä luo diagonaali oikeasta yläkulmasta vasempaan alakulmaan. (Blom & Chaplin 1989, 52.)

3.5 Tilallinen kokemus aistien avulla

Arkkitehtuuria ja tanssia taidemuotoina yhdistää myös niiden kokeminen eri aistien kautta. Perinteisesti ajateltuna molemmat ovat hyvinkin visuaalisia taiteita, ja ajatellaan helposti, että ne koetaan pääosin silmillä eli näköaistin avulla. Juhani Pallasmaa on tutkinut aisteja arkkitehtuurissa, ja hänellä oli vahva ajatus irtaantua juuri silmän dominoivasta roolista arkkitehtuurissa. Omien kokemuksieni ja näkemykseni pohjalta Pallasmaan teorioita voidaan hyvin soveltaa myös tanssissa, sillä aistit vaikuttavat vahvasti myös tanssiin ja tanssin kokemiseen. Pallasmaa korostaa työssään sitä, että kaikki aistit vahvistavat ihmisen kokemusta ympäristöstään ja laajemmin maailmasta (Pallasmaa 2016, 53–54). Koen myös, että ihmisen kehonkuva ja liike-empatia vahvistuvat kaikkien aistien sulautuessa toisiinsa. Pallasmaa viittaa filosofi George Berkleyyn, jonka mukaan näköaistilla ei olisi ”mitään käsitystä etäisyydestä, ulkopuolisuudesta, syvyydestä, eikä niin muodoin mitään käsitystä tilasta tai ruumiista” ollessaan erillään kosketuksesta. Berkley väittää myös ”kosketuksen olevan ainoa aisti, joka voi antaa tuntemuksen tilallisesta syvyydestä, koska kosketus aistii painon, vastuksen ja materiaalisten kappaleiden kolmiulotteisen muodon (gestalt), ja se saa meidät näin

ymmärtämään, että kappaleet ulottuvat meistä pois päin kaikkiin suuntiin.” Arkkitehtuuriteos koetaan Pallasmaan mukaan täysin kehollisena, materiaalisena ja henkisenä läsnäolollaan, eikä vain erillisten visuaalisten kuvien kokoelmana. (Pallasmaa 2016, 35–36.) Aivan kuten tanssiteos koetaan laajana kokemuksena, niin fyysisenä kehollisena kokemuksena kuin henkisellä tasolla.

3.6 Rytmien määrittely

Rytmi määritellään hyvin eri tavoin eri taidemuodoissa, joten myös tanssin sekä arkkitehtuurin määrittelyssä rytmistä on eroja. Rytmistä on osa jokapäiväistä elämää ja kehossa on jatkuvasti useita päällekkäisiä rytmisiä toimintoja. Ihmiset ovat myös erilaisten rytmien ympäröimänä: esimerkiksi kotona kahvinkeitin tiputus tai kaupassa viivakoodin piipahdus luovat rytmejä. Rytmistä on olemassa myös visuaalisena, esimerkiksi valon ja varjon vaihtelussa tai arkkitehtuurissa ikkunoiden rytmittelynä julkisivulle.

Rytmiikkaan liittyy erilaisia termejä kuten perussyke, isku ja tempo. Perussyke eli pulssi ilmenee tasaisena rytmienä ja erityisesti kehon luontaiset rytmit esiintyvät pulssina, kuten kävely. Pulssi taas muodostuu iskuista, jotka jakavat aikaa tasaisesti. Tanssille tärkeä elementti on myös tempo, joka usein määrittelee, kuinka nopeaa tanssitaan. (Holland 2013, 22–37.)

Tanssissa rytmi käsitetään kokonaisvaltaisemmin kuin vain musiikin rytmisessä pysyessä. Blom ja Chaplin kuvaavat, että ihmiskehossa on luontaisesti rytmisiä kaavoja. Autonominen hermosto pitää yllä hengityksen rytmiä ja sydämensykeä, kun taas toistuvalla fyysisellä toiminnalla saadaan aikaan rytmiä esimerkiksi juoksemalla tai venettä soutamalla. Luontaiset rytmit kuuluvat olennaisena osana myös taiteeseen, sillä ne ovat välttämättömiä tekijöitä ihmisen toiminnassa ja havainnoinnissa. (Blom & Chaplin 1989, 67–68.) Tanssissa voidaan tehdä tietoisia valintoja rytmistä ja siitä, miten rytmiä lähestytään. Voidaan esimerkiksi valita tanssia ilman musiikkia ja antaa tanssijoiden seurata sisäistä rytmiään, jolloin kehon luontaiset rytmit korostuvat (Holland 2013, 37).

Rytmittelyssä yksi tavoite on luoda vaihtelua. Tanssi saattaa helposti muuttua tasaiseksi rytmiltään eli se jää yksiulotteiseksi ja jopa tylsäksi. Mitä enemmän liikkeeseen lisätään aksenttia ja dynaamisuutta, sen selkeämmäksi rytmi muodostuu. Tanssissa arvaamattomuus rytmikkyydessä luo mielenkiintoa liikkeeseen ja rytmien jaksottumiseen. (Humphrey 1977, 104–109.) Sama piirre heijastuu

myös arkkitehtuuriin: mitä arvaamattomampi ratkaisu materiaalin asettelun rytmittelyssä, sitä enemmän se herättää mielenkiintoa.

Arkkitehtuuri sisältää rytmejä visuaalisessa muodossa. Arkkitehtuuriteosta tutkittaessa voidaan seurata esimerkiksi ikkunoiden jakautumista julkisivulle, laudoituksen tiheyden muodostamaa rytmiä tai portaikon innoittamaa rytmikkyyttä. Aleksi Lohtaja on perehtynyt pro gradu -tutkielmassaan arkkitehti Henri Lefebvren ajatuksiin arkkitehtuurin tilasta ja rytmikasta. Lefebvren mukaan ihminen muodostaa arkipäivässään asumisen rytmejä, joissa tilan elementit muodostuvat yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Lefebvre on asettanut rytmianalyysin kohteeksi ruumiin, joka yhdistyy tilan, ajan ja ruumiin välisiin yhteyksiin fenomenologisesta näkökulmasta. Rytmianalyysin avulla Lefebvre pyrki havainnollistamaan tilassa olevien asioiden välisiä suhteita ja rytmejä, jotka syntyvät niiden ollessa vuorovaikutuksessa. (Lohtaja 2015, 72–73.) Arkkitehtuurissa voidaan analysoida rytmiä valitsemalla elementti ja tutkimalla elementtien välisiä suhteita, kuten elementtien väliin jäävän tilan pituutta ja mahdollisia vaihteluita pituudessa.

4 CHASING SPACE -TEOS

Tässä luvussa kuvaan opinnäytetyöni taiteellisen tuotoksen tekoprosessia, aineistoa ja sen keruumenetelmiä. Taiteellisessa tuotoksessani lähtökohtana oli selvittää, miten tanssia ja arkkitehtuuria pystyy yhdistelemään tanssiteoksessa. Tutkin arkkitehtuurin elementtien hyödyntämistä tanssin koreografioinnissa. Lisäksi tutkin myös näyttämöä tilana ja tilassa tapahtuvien muutosten vaikutusta tilan kokemuksellisuuteen.

4.1 Taiteellisen tuotoksen työryhmä ja tekoprosessi

Toteutin taiteellisen tuotoksen Oslolla Norjassa opiskellessani Kunsthøgskole i Oslo (KHiO), Oslo National Academy of the Arts -oppilaitoksessa. Tuotoksessa oli mukana työryhmä, joka koostui neljästä tanssijasta. Lisäksi itse olin mukana sekä tanssijan että koreografin roolissa. Tanssijoina teoksessa oli Ina Bråstein, Panisara Wanlopbanhan, Vivian Pakkanen, Anna Louise Amundsen ja minä. Työryhmään kuului myös kuvaaja, Jørgen Benjamin Windborg Larsen, joka videoi aineistoa. Kaikki tuotokseen osallistuneet ovat KHiO:n tanssijoita ja iältään 19–23-vuotiaita. Ryhmä muodostui tuntemistani henkilöistä, joiden tiesin kiinnostuvan taiteellisesta työskentelystä.

Tutkin aihetta erilaisilla harjoitteilla, jotka pohjautuivat arkkitehtonisiin elementteihin ja soveltuivat koreografiseen työskentelyyn. Tutkittaviksi elementeiksi muotoituivat symmetrisyys–epäsymmetrisyys, tasapaino, linjat sekä muodot, rytmi, mittasuhteet, suuntaukset ja tasot. Symmetrisyys ja epäsymmetrisyys -osiossa pohdimme työryhmän kanssa symmetrisyyttä niin tilassa kuin kehossa. Tässä osiossa tutkin myös niiden ominaispiirteitä staattisesta ja dynaamisesta kompositiosta. Tasapainoa tutkin myös niin tanssijan kehon kautta kuin tilallisesti tasapainoisista näyttämötilanteista. Tanssissa on vahvasti läsnä linjat sekä muodot niin kehossa kuin tilassa, joten nämä piirteet tulivat esiin tuotoksen useassakin osiossa. Esimerkiksi lattiaan piirtyneitä linjoja ja muotoja pystyin analysoimaan jokaisessa osiossa, myös yhdistettynä esimerkiksi symmetriaan. Rytmiosiossa haimme inspiraatiota valmiista rakennuksista, joista pyysin tanssijoita muodostamaan itselleen rytmejä esimerkiksi ikkunoiden rytmityksestä seinässä tai portaikon mukaan. Pyrimme yhdistelemään tuotokseen myös erilaisia mittasuhteita ja tutkimaan, miten ne vaikuttavat tilalliseen kuvaan. Lisäksi tutkimme vielä suuntauksien ja tasojen vaikutusta näyttämön tilallisuuteen. Kuvatessamme kokeilimme myös vaihtaa suuntausta sekä tasoa kuvaamalla ylhäältäpäin ja eri suunnista.

Edellä mainituista näkökulmista loin tanssijoille näyttämöllä toteutettavia harjoitteita. Harjoitteet olivat pääosin improvisaatiopohjaisia, mutta niissä oli selkeä rakenne. Lähtökohtana harjoitteissa oli käyttää kutakin arkkitehtuurin elementtiä. Harjoittelimme etukäteen muutamaa osiota improvisaatiopohjaisesti ennen kuvauspäivää ja rakensimme kahteen osioon myös koreografioitua materiaalia. Kävimme yhdessä tanssijoiden kanssa läpi valitsemani elementit, ja avasin näkökulmaa siitä, kuinka ne voidaan liittää tanssiin. Halusin jättää tanssijoille tilaa myös vapaalle tulkinnalle, joten emme syventyneet yhdessä kovinkaan tarkasti osioiden analysointiin.

Kuvauspäivänä kaikki yksilö- sekä ryhmäharjoitukset videoitiin kameralle. Kuvauksessa pyrimme pitämään tanssin ja arkkitehtuurin eroavaisuuden katselun mahdollisuudessa ja kestossa mielessä. Vaihdoimmekin kuvausten aikana useasti kuvakulmaa, jotta myös tanssia pääsisi näkemään useasta suunnasta sekä tasosta. Tuotoksen aineiston ollessa kuvattua myös tanssin keston määritelmä muuttuu, kun materiaali on tallessa pidempään kuin vain esimerkiksi esityksen keston verran.

Kuvauspaikkana toimi KHiO:n yksi näyttämö, scene 3. Näyttämöllä on 130 yleisöpaikkaa kiinteässä amfiteatterimuodossa, ja pinta-alaltaan näyttämön black box alue on 290 neliömetriä. Näyttämöllä on käytössä standardin mukainen ääni- ja valojärjestelmä. Kuvassimme itse materiaalin ilman musiikkia, ja valaistuksena oli vain yksi valotilanne. Pidimme näyttämön täysin mustana kuvausten ajan. Takaverho oli musta ja kulissit täysin auki seiniin saakka. Valaistuksena oli yleisvalon tyyppinen kirkas ylä- ja etuvalo.

Teoksen visuaalinen ilme oli hyvin yksinkertaistettu ja pelkistetty, jotta tilallisuus korostuisi. Tila oli täysin musta ja tanssijoilla oli päällään vain vaaleansävyistä puvustusta, jotta tanssijat erottuisivat mustasta ympäristöstä kuvaustilanteessa. Visuaalinen ilme tuki valitsemaani modernin arkkitehtuurin tyyliuuntausta, jossa taipumuksena on minimalistinen ilme valkoista tai neutraalia väripalettia hyödyntäen (RIBA, viitattu 28.3.2019). Tilassa ei ollut lavasteita tai rekvisiittaa. Opinnäytetyössäni en keskittynyt väreihin arkkitehtuurin elementtinä, mutta valitsemani mustavalkoinen visuaalinen ilme vaikuttaa tilaan muodostuneeseen kuvaan ja tilan tuntuun.

Kirjoitin taiteellisen tuotoksen eri vaiheissa muistiinpanoja ja havaintoja. Kävin myös kuvattua materiaalia läpi tutkiessani eri osioita ja arkkitehtuurin elementtien ilmentymistä niissä. Keskityin havainnoimaan tanssijoiden suhdetta tilaan ja tilallisuuden muutoksia eri osioissa. Pyrin havainnoi-

maan jokaista osiota myös useasta näkökulmasta eli esimerkiksi löytämään symmetrisyyttä tutkivasta harjoituksesta muotoja sekä suuntauksia. Lisäksi sitä, kuinka nämä tekijät vaikuttavat kohtauksen kokonaisvaltaiseen kuvaan tilasta.

4.2 Työskentelymenetelmät

Tutustuin aluksi arkkitehtuurin sekä tanssin muotoamisen ja koreografisen asettelun keskeisiin elementteihin ja tämän myötä taiteelliseen työskentelyyn valikoitui selkeät osiot. Jaksotin työskentelyä jäsentyneiksi kohtauksiksi, joissa harjoitteet olivat suuntautuneet yhteen elementtiin kerrallaan. Tanssijoilla oli siis selkeä teema jokaisessa osiossa, mihin keskittyä, vaikka osiossa ilmentyi myös muita elementtejä kerrostuneena. Tämä taiteellisen työskentelyn jaksottaminen helpotti jäsentämään osioita ja keskittymään yhden elementin vaikutuksiin kerrallaan. Osiot muodostuivat tutkittavista elementeistä: symmetrisyys–epäsymmetrisyys, tasapaino, linjat sekä muodot, rytmi, mittasuhteet, suuntauksiset ja tasot. Taiteellisen tuotoksen harjoitteet löytyvät liitteestä yksi.

Loin teokseen erilaisia kohtauksia, joissa hyödynsin arkkitehtonisia elementtejä. Työstin kaikkea arkkitehtuurin lähtökohta inspiraation lähteenä. Kohtauksien ideoinnissa käytin apuna myös kuvia modernin arkkitehtuurin rakennuksista ja rakennelmista. Olen kerännyt jo vuosien mittaan itselleni laajan keräelmän kuvia arkkitehtuurista painottaen modernia tyyliuuntausta, mutta joukkoon mahtuu myös esimerkiksi jugendin tai barokin aikakauden yksityiskohtia korostavaa koristeellisempaa tyyliä. Kävin myös itse tutustumassa Oslon arkkitehtuuriin ja kuvasin erinäisiä kohteita laaja-alaisesti ja myös yksityiskohtien tasolla. Inspiroiduin Oslossa eri aikakausista sekä niiden yhdistelmistä. Henkilökohtaisesti vaikutuin vahvimmin Oslon Oopperatalosta meren rantaviivalla sekä Oopperatalon vieressä sijaitsevasta Barcode -kokonaisuudesta, joka muodostuu kahdestatoista yksilöllisestä paralleelista asetetuista rakennuksesta muodostaen vaikutelman viivakoodista. Jaoin keräämäni kuvat kansiona tanssijoille, jotta he pystyisivät hakemaan inspiraatiota samoista lähteistä kuin minä ja olisimme näin samanlaisella ajatuksella teosta työstäessämme. Koin tämän luovan perustaa tanssijoiden liikekielelle ja näin visuaaliselle ilmeelle.

Chasing Space -teos pohjautuu pääosin improvisoituun liikemateriaaliin. Hyödynsimme erilaisia improvisaatiomenetelmiä, joissa liikemateriaalin taustalla ajatuksena oli tanssia ja arkkitehtuuria yhdistävä elementti. Pyrimme korostamaan erityisesti arkkitehtuurin näkökulmaa liikemateriaalia

toteuttaessamme. Samoin samaistumaan arkkitehtuurin ominaispiirteisiin kehollamme. Hyödynsimme erilaisia harjoitteita: esimerkiksi peilaamisen ajatusta symmetrian osiossa ja palapeliajatusta muotoja sekä suuntauksia tilassa tutkittaessa.

Improvisaatio työskentelymenetelmänä palveli työn tavoitteita tarjoten mahdollisuuksia seurata vapaasti tilanteessa syntyviä impulsseja. Improvisaatio menetelmänä vaati tanssijoilta tarkkaa fokusta, selkeyttä valinnoissa sekä tietoisuutta ympäristöstä ja siinä tapahtuvista muutoksista. (Burrows 2010, 24–25). Työssä oli tärkeää muodostaa laajasti erilaisia tilanteita, joissa tanssijat olivat erilaisissa suhteissa toisiinsa tai tilaan. Oli tärkeää, että tanssijat kokivat vapautta luoda liikemateriaalia ominaisella tavallaan, sillä heidän jokaisen ainutlaatuinen näkemys sekä kokemus liikkeen muodostamasta arkkitehtuurista laajensi aiheen tulkinnallisuutta.

Harjoitteet muodostuivat tanssia ja arkkitehtuuria yhdistävien elementtien ympärille, mutta jättivät paljon tilaa tanssijan omalle luovuudelle sekä tulkinnalle. Jokaisessa harjoitteessa oli selkeä teema, ja koko taiteellista työskentelyä viitoitti arkkitehtuuri ja siitä syntyvät assosiaatiot sekä kuvat liikkeestä ja muodosta. Keskityimme työskentelyssä spatiaaliseen kuvaan tilasta fokusoiden liikettä elementtien mukaan, esimerkiksi muoto tai tasot. (Ks. improvisaatiosta Blom & Chaplin 2000, 8–12.)

5 AINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET

Opinnäytetyöni taiteellinen osio osoitti arkkitehtuurin ja tanssin luovien prosessien olevan helposti yhdisteltävissä. Taidemuotojen käsitteet ovat myös usein suoraan verrannaisia toisiinsa. Jo aiemmin teoriapohjassa tulleet elementit löytyvät molemmista taidemuodoista eli myös käsitteistö yhdistää kyseisiä taidemuotoja molempien käsitellessä tilaa ja rytmiä muotoineen sekä linjoineen. Tilallisuudesta ja sen kokemuksellisuudesta löytyi myös osoitusta aistien avulla.

Taiteellisen osion harjoitteet käsittelivät aina yhtä taidemuotoja yhdistävää elementtiä kerrallaan. Harjoitteiden aineistossa osa-alueet kerrostuivat kuitenkin jokaiseen osioon. Esimerkiksi symmetrisyys harjoitteessa tilaan muodostui linjoja ja kehossa oli läsnä jatkuvasti muoto ja suuntauksia tilassa. Näin ollen, vaikka osioissa oli selkeästi käsittelyssä yksi pääelementti, löytyi sieltä myös laajasti muitakin tekijöitä. Tämä kerroksellisuus, johon Blom ja Chaplin viittaavat myös kirjassaan *The Intimate Act of Choreography*, näkyi selkeästi myös tuloksissani. Heidän mukaan mikään näkökulma ei esiinny itsenäisenä, vaan elementtien erottelu auttaa ymmärtämään niiden ominaispiirteitä ja vaikutuksia sekä mahdollisuuksia koreografisessa työskentelyssä (Blom & Chaplin 1989, 3–4).

5.1 Elementtien analyysi

Opinnäytetyöni jakaminen eri osa-alueisiin ja harjoitteen fokusointi auttaa hahmottamaan kyseisen elementin vaikutuksia esimerkiksi tilallisuuteen. Analysoin aineistoa yksi osa-alue kerrallaan. Aluksi havainnoin osatekijän vaikutusta harjoitteessa, joka on keskittynyt tutkimaan juuri kyseisen elementin vaikutuksia, mutta tämän jälkeen laajemmin koko taiteellisen osion materiaalissa. Aineiston elementit ovat symmetrinen–epäsymmetrinen, muoto ja linjat, rytmi, mittasuhteet, tasapaino, suuntauksien ja tasot tilassa.

Symmetrinen–epäsymmetrinen

Symmetrisyyssosiossa tutkin symmetrisyyttä sekä tanssijan kehossa että kokonaisvaltaisesti tilassa. Suunnittelin etukäteen erilaisia muodostelmia, jotka olivat symmetrisiä tilassa, mutta liike

vaihteli symmetrisestä epäsymmetriseen. Kuvioista siirtymiset noudattelivat myös symmetrisyyttä tilassa, joten liikettä tapahtui yhtäläisesti tilan keskeltä molemmille puolille katsottaessa.

Tarkastelin symmetrisyyden ja epäsymmetrisyyden ominaisuutta luoda joko staattista tai dynaamista kompositiota. Varsinkin vain yhden tanssijan luodessa symmetrisyyttä kehossa kompositio muodostui enemmän staattiseksi, kun taas epäsymmetrinen sallii laajemmin liikettä ja yleensäkin liikkumista tilassa, koska jo painonsiirto aiheuttaa pääosin epäsymmetrisen muodon tanssijan kehossa. Kun lisäsimme tanssijoita vastakkain, tilanne muuttui vapaammaksi ja dynaamisemmaksi niin kehossa kuin tilassa. Symmetrisyys tanssijan kehossa muodostui staattiseksi kompositioksi ja liikkuminen tilassa oli haastavaa. Symmetrisyys tilassa taas mahdollisti muutokset tanssijan kehossa symmetrisestä liikkeestä epäsymmetriseen, jos vain tilassa parit liikkuiivat peilikuvana, kuten kuvaan 2 muodostuneessa tilanteessa. Tilassa esiintyvä symmetrisyys oli dynaamisempaa. Tämä osoitti arkkitehtuurissa puhuttavasta symmetrisyyden staattisuudesta verraten epäsymmetrian dynaamisuuteen.

KUVA 2. Kuvakaappaus teoksesta kuvatusta videosta osiossa symmetrisyys. Symmetrisyys tilassa, epäsymmetrisyys kehossa. Kuvaaja Jørgen Benjamin Windborg Larsen.

Yleisesti symmetrisyys loi silmälle rauhaa ja se loi harmonisuutta sekä selkeyttä. Symmetrisyys kuvaakin vakautta. Epäsymmetrisessä tilanteessa kompositio muuttui mielenkiintoisemmaksi, ja silmälle oli paljon enemmän tutkailtavaa. Kuitenkin kun nämä kaksi yhdistetään, syntyy seesteinen kokonaisuus mielenkiintoisesta asetelmasta. Kuvassa 3 asetelma on muodostettu epäsymmetrisestä asetelmasta ja kuvaa on muokattu peilaamalla asetelman symmetriseksi keskeltä ulospäin. Asetelma on täysin epäsymmetrinen tutkittaessa vain yhtä puolta kuvasta, ja tanssijat muodostavat

omassa kehossaan epäsymmetrisen muodon. Ainoastaan yksi tanssija on kehossaan symmetrinen istuessaan jalat yhtä suuressa kulmassa ja kädet asetettuna yhtäläiseen kulmaan polvien päälle. Kuitenkin kun tämän asetelman peilaa ja muodostaa laajemman kuvan tilassa symmetriseksi, syntyy mielenkiintoinen kokonaisuus symmetrisistä sekä epäsymmetrisistä elementeistä. Vaikka nyt peilattu asetelma on symmetrinen molemmille puolille keskeltä katsottuna, löytyy asetelmasta paljon silmälle tutkittavia linjoja ja muotoja, ja nopeasti katsoen asetelmaa ei heti miellä symmetriseksi. Symmetrisyyttä ja epäsymmetrisyyttä onkin helppo yhdistellä ja luoda harmonisia, mutta mielenkiintoisia kokonaisuuksia. Symmetrisyydellä voidaan myös pelata tuoden sitä joko kehoon tai tilaan.

KUVA 3. Havainnollistava kuva symmetrian ja epäsymmetrian yhdistelmästä. Epäsymmetrisyys kehossa ja asetelmassa, mutta symmetrisyys tilassa. Kuvaaja Jørgen Benjamin Windborg Larsen.

Muoto ja linjat

Linjoja ja muotoja tutkin niin lattiaan muodostuneiden kuvioiden kautta kuin tanssijoiden kehoistakin. Lisäksi tarkastelin tanssijoiden yhdessä muodostamia asetelmia ja niistä löytyvää muotokieltä.

Muoto on elementtinä aina liikkeessä ja oli näin läsnä jokaisessa osiossa. Kuitenkin muotoa hain palapeliharjoitteella, jossa tanssijat asettuivat rykelmään ja olivat aina suhteessa toisiinsa jollain tavoin. Tällöin tanssijat olivat tietoisia toisten tanssijoiden sijainnista ja muodosta sekä tietoisia ympäröivästä tilasta ja näin tanssijat loivat oman suhteensa näihin tekijöihin. Tanssijat saivat vaihtaa

paikkaa ja hakea uutta kohtaa kokonaiskuvassa. Asetelma oli siis jatkuvasti muovautuva ja dynaaminen ja loi aina hetkellisiä muotoja ja kuvia. Tanssijat pyrkivät tässä harjoitteessa löytämään pa-lapelin tavoin itselleen sopivan kolon.

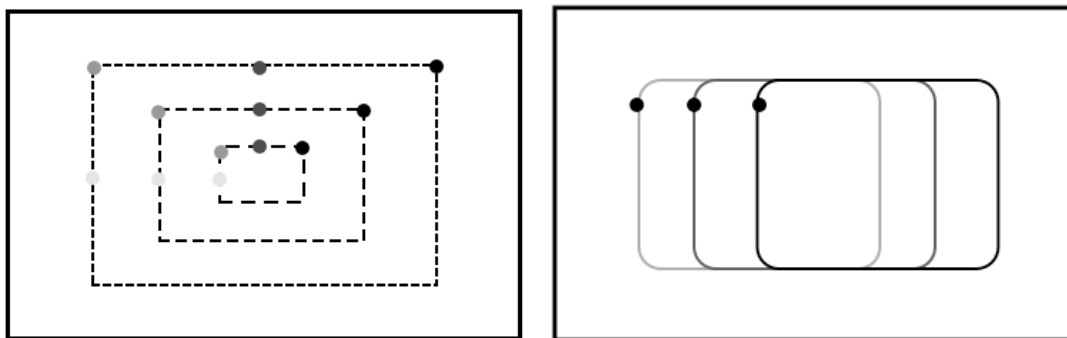
Asetelmien muoto kokonaisuudessaan oli jatkuvassa muutoksessa ja sisälsi aina useita muotoja pyöreistä kaarista teräviin linjoihin. Asetelmien monipuolinen muotokieli loi mielenkiintoisia yhdistelmiä pehmeiden ja terävien linjojen välille, mikä tasapainotti asetelman kokonaisuutta. Asetelmissa korostuivat tasot ja suuntaukset tilassa sekä kehossa, mikä loi kolmiulotteisuutta ja monipuolista muotoa. Tanssijat löysivät hyvinkin mielenkiintoisia yhtymäkohtia toisiinsa, ja jokaisen näkemys kokonaiskuvasta ja sen muovautumisesta loi monipuolista kuvaa näyttämölle. Kun tanssijat asettuivat eri tasoihin asetelmissa, se toi heti ulotteisen ja monimuotoisen mittasuhteita korostavan kuvan, kun taas tanssijoiden päätyessä samaan tasoon jäi näyttämökuva tasaiseksi. Toisaalta tämä olisi oivallinen kuvaamaan esimerkiksi Alvar Aallon funktionalistista arkkitehtuurin tyyli-suuntausta.

Videomateriaalista kuvakaappauksella kerätty aineisto mahdollisti yksittäisten linjojen ja muotojen analyysin. Linjat yhdistyivät eri kehonosien välille jatkaen linjaa myös tilaan. Kuvien käsittely havainnollisti tanssijoiden asetelman arkkitehtonisuutta. Mielenkiintoista on myös se, että tanssijoille jakamani kuvapankin materiaali on ainakin jossain määrin vaikuttanut tanssijoiden työhön siinä, kuinka he muovaavat tilaa ja asettuvat suhteessa toisiin sekä tilaan. Kuvassa 4 näkyikin yhtenevyyksiä tanssijoiden asetelmien linjakkuudessa sekä työn inspiraationa toimineissa arkkitehtuurin pienoismalleissa.

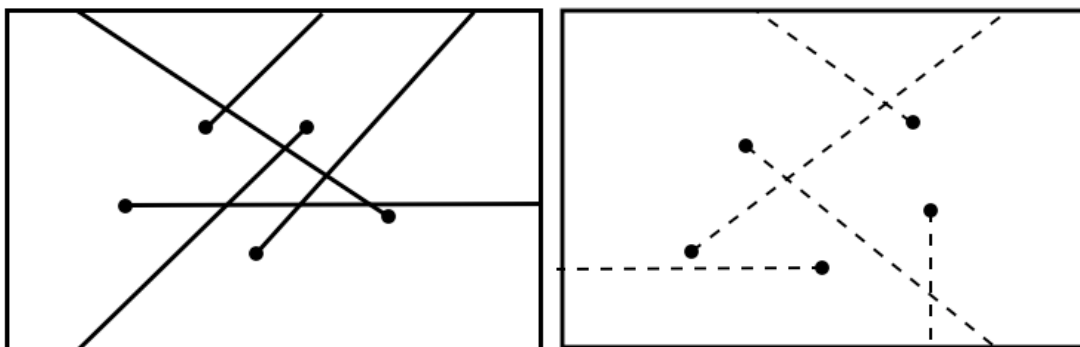
KUVA 4. Arkkitehtuurin pienoismalleja erilaisin linjoin ja muodoin sekä tanssijoiden näyttämölle luomin asetelmin muotoutuneita linjoja. Molemmat yhdistävät samanlaisen muotokielen linjakaasta designista.

Lattiaan muodostuneet linjat yhdistin osittain myös symmetrisyysosioon, kun suunnittelin tanssijoiden liikkumiset tilassa. Kokeilimme työryhmässä myös erilaisten muotojen muodostamista lavalle. Piirsin ylös erilaisia muotoja ja etsin keräämästäni arkkitehtuurin kuvamateriaaleista erilaisia muotoja, jotka voisimme liikkumisellamme muodostaa näyttämölle. Lattialinjoja muodostui niin yhden tanssijan liikkumisen mukaan kuin myös useamman tanssijan liikkeistä. Toistimme myös kolmella tanssijalla kuvioita sisäkkäin sekä vierekkäin lomittuen. Muotona neliön toistin kolmeen eri kokoon, ja näin tilaan muodostettiin sisäkkäin kolme neliötä. Toisessa tilaan toistetussa kuviossa pyöristimme suorakulmioiden kulmat ja tanssijat kulkivat yhtenä rintamana. Nämä kuviot ovat havainnollistettu kuvan 5 kuvioissa. Neliöt sisäkkäin muodostivat myös vahvaa tilallista rytmiä. Sisäneliössä tapahtunut askellus oli hitaampi kuin neljä kertaa rytmikkäämpi askeltempo ulkoneliössä.

KUVA 5. Vasemmalla lattiaan muodostuneet linjat tanssijoiden kulkiessa kolmessa sisäkkäisessä neliössä kääntyen aina samanaikaisesti oman neliönsä kulmassa. Oikealla lattiaan muodostuneet linjat tanssijoiden kulkiessa yhtenä rintamana yhtä suurissa pyöristetyissä suorakulmioissa.

Lattiakuvioita ilmeni kaikissa osioissa, joissa liikuimme tilassa ja esimerkiksi suuntaukset osion harjoitteessa tilaan saapuessamme ja tilasta poistuttaessamme loimme erilaisia linjoja tilaan, jotka olen havainnollistanut kuvan 6 kuvioihin. Saavuimme ja poistuimme kävellen suoraan suuntauksemme osoittamaan suuntaan, joten linjat muodostuivat hyvin suoriksi ja linjakkaiksi. Keskenään linjat loivat vaihtelevuutta niiden sijoittuessa joko diagonaalin suuntaisesti tai suoralinjaisesti.

KUVA 6. Lattiaan muodostuneet linjat suuntaukset osiossa saapuessa ja poistuessa tilasta.

Rytmi

Rytmiä käsittelevässä kohtauksessa tanssi vain yksi tanssija, Ina Bråstein. Työstimme tätä osiota etukäteen jo kahdestaan, ja annoin hänen valita itselleen kaksi eri kuvaa kohtauksen inspiraatioksi. Hänen tuli tulkita kuvien arkkitehtuurissa ilmenevää rytmiä. Tanssija valitsi kuvan, josta hän lähti tulkitsemaan rytmiä. Toisessa kuvassa tanssijaa viehätti yksityiskohtainen arkkitehtuuri, joka muodosti osiolle liikekieltä. Rytmiä viitoittava kuva sisälsi julkisivun, jossa ikkunoita oli aseteltu erilaisin suhtein toisiinsa, eivätkä ne muodostaneet järjestelmällistä rytmiä. Ikkunat olivat neliöitä, joiden

lisäksi julkisivussa oli myös ympyröitä. Julkisivu sisälsi myös erilaisia ja pituisia portaikoita eri suuntiin. Liikekieltä hahmottanut kuva oli renessanssin aikainen kuva kattorakenteesta, jossa oli nähtävissä lukuisia ornamentteja yksityiskohtineen. Annoin esimerkkejä arkkitehtuurista löytyvistä rytmeistä, kuten ikkunoiden asettumisen julkisivulla suhteessa toisiinsa tai portaikon luoman rytmin, mutta jätin kuitenkin tilaa tanssijan omalle tulkinnalle rytmeistä. Tähän kohtaukseen tanssija äänitti myös oman tulkintansa rytmeistä ääniraidaksi, johon hän rytmitteli liikkeitä. Rytmin kohtauksessa liikekieli oli hyvin artikuloitua ja yksityiskohtaista, mikä muodosti selkeitä rytmejä kehossa.

Koko teoksen videomateriaalia analysoidessani havaitsin monenlaisia lähestymisiä rytmeihin sekä tempoihin ja niiden luomiin vaikutelmiin. Rytmit löytyivät esimerkiksi vahvasti lattialinjoihin keskittyneessä osiossa, jossa tanssijat kävelivät rytmikkäästi kolmessa sisäkkäisessä neliössä, keskellä oleva tanssija otti yhtä sivua pitkin vain neljä askelta, kun keskimmäistä neliötä kulkeva otti kahdeksan askelta ja uloimmassa neliössä yhtä sivua kohden ehdittiin ottaa kuusitoista askelta. Tämä muodosti osioon runsaasti erilaisia rytmillisiä piirteitä. Aina sisimmän neliön yhtä askelta kohti syntyi seuraavassa neliössä jo kaksi iskua ja uloimpana neljä iskua. Sisimmän neliön isku jakautui siis aina ulospäin katsottaessa potenssimaisesti. Rytmin ja tempon intensiivisyys kasvoivat neliön keskustasta ulospäin. Tämä synnytti vaikutelman siitä, että keskellä kaikki tapahtui hyvin rauhallisesti ja kiireettömästi, kun taas uloimmassa neliössä jouduttiin samaan toimintoon käyttämään paljon enemmän energiaa ja vauhtia. Rythmi määritti tässä siis myös tilassa liikkumisen määrää ja energiaa.

Analysoin rytmiä myös sommitelmallisesti näyttämöllä visuaalisen rytmin muodossa. Sommitelman rytmi oli ajoittain hyvin rauhallinen, joten kuvailisin tilanteen olevan tilallisesti mieluummin hiljainen kuin äänekäs. Välillä taas tilassa syntyi paljon erilaisia ääniä, jotka kerrostuivat rytmeittäin monikerroksiseksi. Kuten musiikissakin, välillä teoksessa on vain yksi elementti, kun taas välillä kaikki instrumentit ovat käytössä ja hyödynnettiin monikerroksisuutta. Aineistoon muodostui eniten liikkeellistä ja tilallista rytmiä verrattaessa esimerkiksi musiikin tai hengityksen rytmiin, joka ei ollut materiaalista kuultavissa. Materiaalista löytyi runsaasti tasaisen pulssin omaavaa kävelyn rytmiä.

Mittasuhteet

Mittasuhdetta havainnollistin harjoitteella, jossa oli kaksi tanssijaa. Yksi tanssija piirsi kädellään Aalto-maljakon kuviota ilmaan vertikaalisessa tasossa, kun toinen tanssija liikkui tilassa jättäen lat-tiaan Aalto-maljakon kuvion horisontaaliseen tasoon lattiakuvioksi. Piirtäjän mittakaava kuviosta oli siis huomattavasti pienempi kuin tilassa liikkuvan tanssijan luoma kuvio.

Mittasuhteet sisällytin myös eri osioiden harjoitteisiin. Tanssijoiden kesken mittasuhteet tulivat esille riippuen siitä, kuinka he olivat aseteltuna tilaan: takana olevat tanssijat ovat mittasuhteeltaan pienempiä kuin edemmäksi asettuvat tanssijat. Lattialinjoja tutkivan osion harjoitteessa, jossa muodostimme kolme neliötä sisäkkäin, asetin kolme tanssijaa myös pituusjärjestykseen niin, että lyhin tanssija kulki sisimmäistä neliötä ja pisin ulommaista neliötä. Näin saimme tanssijoiden välillä korostettua mittasuhteita. Neliön takaosaa kuljettaessa pisin tanssija kulki kauimpana, joten tanssijat vaikuttivat eniten samanpituisilta. Tilanne kääntyi toisinpäin kuljettaessa näyttämön etuosaa kukin omassa neliössään. Tällöin pisin tanssija oli etummaisena ja lyhin kauimmaisena, joten syntyi vai-kutelma tanssijoiden mittasuhteiden vaihtelusta. Edessä ollut pisin tanssija vaikutti yhä pidem-mältä, kun taas taaempana olevat tanssijat ikään kuin kutistuivat.

Tasapaino

Tasapainoa tutkin niin tanssijan omassa kehossa toteutuvana tasapainona kuin tilallisesti muodos-tuneen asetelman jakautumista tilaan. Tilallinen tasapaino yhdistyy myös symmetrisyyteen, sillä symmetrisesti tilaan jakautuneet tanssijat muodostivat myös tasapainoisen tilan, kun taas rykel-mänä epäsymmetrisesti asettautuneet tanssijat muodostivat helpommin vaikutelman tilallisesta epätasapainosta. Muotoa käsittelevässä harjoitteessa tanssijat liikkuvat asetelmassa hakien muo-toja keskenään. Liitimme osioon myös tasapainon näkökulman, kun pyysin tanssijoita linkittymään toisiinsa konkreettisella kontaktilla niin, että he pystyivät asettumaan myös off balance -asennoin asetelmaan. Näin saimme luotua erilaisia kehollisia tasapainon elementtejä, joita mahdollistivat osion muut tanssijat, ja hyödynsimme ajatusta palojen kasaamisesta samoin kuin arkkitehtuurissa rakennuksen osien kasaamista tasapainon lakeja uhmaten.

Suuntaukset ja tasot tilassa

Suuntauksia ja tasoja tutkiva osio sisälsi useamman harjoitteen. Kuvasimme suuntauksia käsittelevän harjoitteen yläviistosta yhdeltä valosillalta, ja tanssijoita tässä osuudessa oli kaikki viisi. Ensimmäisessä otossa saavuimme kaikki tilaan eri suunnista ja pysähdyimme kuvioon keskelle tilaa ja kehomme suuntasivat eri suuntiin. Jokainen tanssija sai kääntyä tilassa ja suunnata kehoaan seisoen suoraan valitsemaansa suuntaan. Tanssijat tekivät valintoja täysin sattumanvaraisesti suhteessa toisiinsa, joten tila muuttui jatkuvasti. Vaihdoksien luoma rytmi muuttui myös jatkuvasti. Välillä vaihdoksia tuli tiuhaan jokainen tanssija vuorotellen, kun taas välillä tilanne oli rauhallisempi ja vain yksi kääntyi rauhallisella liikkeellä. Osa tanssijoista reagoi myös vieressä olevan tanssijan muutokseen. Vaihdot olivat astekulmana myös eri suuruisia. Osa kääntyi lähes kokonaisia kierroksia, osa vain pari astetta kerralla. Tämä muunsi myös tilan kokonaiskuvaa. Tässä osiossa suuntaukset olivat kokonaisuutena erittäin kolmiulotteisia ja tila tuntui laajalta sekä aktiiviselta, kuten kuvassa 8 vasemmalle puolelle muodostunut tilanne.

Toisessa harjoitteessa käännymme kaikki aina saman verran samaa kautta tilassa. Suuntasimme aina kehomme suoraan valitsemaamme suuntaan. Tässä osiossa tanssijoita oli myös viisi, ja yksi tanssijoista toimi käännöksen johtajana. Käytimme keinoa kääntyä samaan suuntaan samaa kautta johtajan ilmoituksesta. Käytimme näyttämön suuntien numeroita (ks. kuva 7). Johtajana toiminut tanssija lausui aina seuraavan suuntauksen numeron tilassa ja lisäksi sen, käännytäänkö lyhyttä vai pitkää kautta. Esimerkiksi, jos tanssijat olivat suuntautuneena sivulle 7, ja johtaja lausui pitkä 1, kääntyivät tanssijat suunnasta seitsemän suuntien 6–2 kautta suuntaan 1. Käännöksestä muodostuu tällöin vastapäivään 270 asteen kulma. Näin ollen, jos sivulta seitsemän käännytäisiin lyhyt yksi, tanssijat kääntyisivät vain suunnan kahdeksan kautta suuntaan yksi. Käännös on tällöin 90 asteen kulma myötäpäivään.

KUVA 7. Näyttämön suuntien numerot.

Toinen harjoite loi hyvinkin systemaattisen kuvan liikkeestä ja sai aikaan järjestyneen jopa robottimaisen liikkumisen. Tanssijoilla oli vahva suuntautuminen kehossa aina kutakin sivua tai kulmaa kohden, mikä toi hyvin vahvan kuvan ryhmänä ja selkeän fokuksen tiettyyn suuntaukseen. Tilanne havainnollistuu kuvassa 8 oikealla puolella. Asetelma voidaan nähdä jopa hyökkäävänä. Tilanne herättää myös ajatuksia muusta tilasta: mikä sen arvo on ja kuinka sen aktiivisuus ilmenee. ”Huomioimaton” tila jää helposti ilman katsojan havainnointia, sillä ihminen kiinnittää luontaisesti huomiota mihin ryhmä suuntaa ja mitä siellä tapahtuu. Kuitenkin juuri tämän muun tilan luoma negatiivinen tila tanssijoiden välillä ja fokuksen ulkopuolella kiinnostaa. Voi myös pohtia, mitä sinne voidaan luoda, mitä se voi kuvastaa ja kuinka se tila voidaan saada vahvaksi, vahvemmaksi kuin tanssijoiden suuntaama tila. Voitaisiinkin kuvata tanssijoiden suuntaaman tilan kattavan noin 90 asteen sektorin, kun taas sen ulkopuolelle jää suurin osa tilasta eli 270 asteen kattava alue. Englantilaisen arkkitehdin John Pawsonin mukaan: ”Tyhjä tila on täysi. Minä etsin tyhjän tilan jännitystä” (Piironen 2006, 84).

KUVA 8. Tanssijoiden tilallisia suuntia tutkiva harjoite. Kuvaaja Jørgen Benjamin Windborg Larsen.

Suuntauksia-osiossa korostui kehon etupuoliskon tilaa aktivoiva ominaisuus. Tanssija tuntui aktiivovan tilaa etupuolellaan sekä katsellaan että suuntauksellaan. Tämä toteutui siis tilanteessa, jossa keho on suoraan valittuun suuntaukseen. Näin ollen tanssijoiden monipuolisempi suuntaus omine ajoituksineen loi mielenkiintoa osioon, kun taas yhtenäinen samaan suuntaan identtisesti liikkuvat osat loivat yhtenäisyyttä. Yhdessä kääntyessä tila ikään kuin lokahteli eri suuntiin kokonaisuutena. Yksilöllisessä kääntymisessä taas tilassa olevat objektit, tanssijat, lokahtelivat yksinään paikoilleen ja aiheuttivat välillä dominoefektiä myös toisiin.

Tila ja aistit tilan kokemisessa

Tila oli jatkuvassa muutoksessa läpi taiteellisen osion harjoitteiden. Ajoittain tila oli laaja tanssijoiden asettuessa suurelle alueelle ja tila tuntui kokonaisuudessaan aktiiviselta, kun taas välillä eri osioissa tila tuntui pienentyvän ja huomio oli vain pienessä osassa tilaa. Tilanteissa, joissa oli vahva jännite tanssijoiden eli tilassa olevien objektien ja tilan välillä, käytin analyysimetodina positiivisen ja negatiivisen tilan käsitteitä. Sisäkkäisissä neliöissä lattialinjoja tutkittaessa negatiivisen ja positiivisen tilan muuntautuminen oli kiehtova. Tanssijoiden kesken etäisyys pysyi samana eli objektien luoma positiivinen tila säilyi mutta liikkui tilassa rintamana. Negatiivinen tila muuntui jatkuvasti tämän myötä, mutta lattialinjat pilkkoivat negatiivisen tilan osiin.

Taidemuotoja yhdistävä aistillisuus tuli esiin useissa työn osissa. Aistit hahmottavat ihmistä tilaan ja ihminen jäsentää ympäröiviä tapahtumia aistien kautta. Arkkitehtuuri ja tanssi molemmat mielletään helposti vain visuaalisina taiteina, mutta on merkittävää huomioida muiden aistien osallisuus visuaalisessa havainnoinnissa.

Silmä ja näköaisti dominoivat helposti tanssia ja arkkitehtuuria. Silmä havainnoi esimerkiksi tässäkin työssä olleet elementit selkeimmin, sillä ihminen näkee muotoja ja linjoja sekä niiden symmetriaa ja suuntauksia. Ihminen hahmottaa mittasuhteita sekä tasoja näköaistin avulla ja näkee silmällä, milloin jokin objekti on tasapainossa. Kuitenkin kehon muut aistit antavat tietoa silmälle, minkä avulla ihminen muistaa esimerkiksi tuntoaistin kautta, miltä jokin asia tuntuu. Tuntoaisti auttaakin hahmottamaan muotoja ja tasoja. Lisäksi tasapaino muotoutuu osittain tunnon kautta. Kuulo taas auttaa hahmottamaan tilallisia mittasuhteita esimerkiksi kaiun kautta. Maku ja haju puolestaan liittyvät vahvasti kokemukseen esimerkiksi tilasta. Ihminen muistaa paikkoja hajujen kautta ja assosioi itseään niiden kautta erilaisiin paikkoihin ja tiloihin. Näiden viiden aistin lisäksi merkittäviä kehon kokemuksista kertovia aisteja ovat proprioseptiset aistit eli asento- ja liikeaistit, jotka antavat informaatiota kehon tasapainosta ja sen aistimuksista (Orpana 2011, 156). Yleisesti ajatellaan, että tanssijoilla on luontaisesti kehittynyt vahva kehotietoisuus, ja he hakevat tietoisesti informaatiota kehostaan juuri proprioseptisten aistien avulla asennoistaan ja suhteestaan tilaan. Tanssijat asettuvat näiden aistien avulla tilaan ja kokevat kehossaan esimerkiksi erilaiset muodot ja tasot.

Jokaisessa harjoitteessa eri elementtiä tutkittaessa korostuivat myös eri aistit tilan kokemuksesta. Asetuimme tilaan aina uuden harjoitteen alkaessa, ja tällöin tila muuttui aina selkeästi eri liiketehävän myötä, jossa fokus oli aina seuraavassa elementissä. Harjoitteissa korostuneet aistit, joilla

tanssijat keräsivät informaatiota tilasta, vaihtelivat harjoitteiden välillä luontaisesti. Tanssijat hyödynsivät aisteja, jotka olivat juuri kyseiselle harjoitteelle tarpeellisia, jotta tilallinen kokonaisuus toteutuisi.

5.2 Analyysin yhteenveto

Koreografisia elementtejä ei voi täysin erottaa toisiaan, sillä liike on aina useiden tekijöiden kokonaisuus. Niitä voidaan kuitenkin lähestyä yhdestä elementin näkökulmasta, mutta koreografiassa on aina läsnä useampi osa-alue. Esimerkiksi liikkeen rytmiä analysoitaessa tulee esiin myös liikkeen muoto sekä tilallisuus. (Blom & Chaplin 1989, 3–4). Myöskään arkkitehtuuria ei voi olla ilman useaa elementtiä ja arkkitehti Frank Lloyd Wrightin mukaan kaikkien osien tulee olla yhteydessä toisiinsa orgaanisessa arkkitehtuurissa samoin kuin ne ovat yhteydessä kokonaisuuteen (Piironen 2006, 52).

Keräsin muistiinpanoihini tanssijoiden kokemuksia harjoitteista käymieni keskustelujen perusteella. Monessa osiossa myös itse tanssijana toimiminen loi mielenkiintoa ja laaja-alaista näkemystä tutkittavaan aiheeseen. Tanssijana toimimisesta sain monimuotoista informaatiota sekä erilaista näkökulmaa aineiston analyysiin kuin observoidessani harjoitteita. Järjestelmällisille tanssijoille monet harjoitteiden selkeät linjat miellyttivät silmää. Erityisesti lattialinjoja käsittelevässä harjoitteessa kuvion systemaattisuus tuotti tanssijoille mielihyvää, kun kuvio asettui ideaaliksi tilaan. Harjoitteessa syntyi myös vahva yhtenäisen tilan tunne. Tällöin tanssijat tiesivät tarkkaan myös muiden liikkeitä ja he pystyivät ennakkoidusti mukauttamaan toimintaansa suhteessa toisiin, kun taas harjoitteessa, jossa toimittiin yhtenä rykelmänä täysin improvisoidusti loi erilaisen kokemuksen. Tanssijoiden tuli tällöin herkistyä aistimaan kokonaisuutta jatkuvasti muuttuvassa ympäristössä. Tässä osiossa tanssijat pyrkivät olemaan yhteydessä toisiinsa ja luoda asetelmasta kokonaisuudessaan muovautuva erilaisia muotoja ja linjoja hyödyntäen. Välillä tanssija saattoi olla asennossa, jossa hänellä ei ollut näköyhteyttä muihin. Näin tarkka havainto kokonaisuudesta puuttui ja muiden aistien informaatio korostui. Välillä tanssijalla saattoi olla myös kokemus siitä, että asetelma ei ollut erityisen vaikuttava, koska hänen oma tuntemuksensa omasta linjastaan ei antanut kokemusta osallisuudesta suurempaan kokonaisuuteen, mutta myöhemmin tarkasteltaessa juuri tämä asetelma saattoi olla visuaalisesti erityisen vaikuttava.

Opinnäytetyössä vahvimiksi tanssia ja arkkitehtuuria yhdistäviksi elementeiksi muodostuivat linjat ja muotokieli sekä suuntauksat ja tasot. Lisäksi rytmi ja symmetrisyys nousivat aineistossa vahvoina tekijöinä esiin jokaisessa osiossa. Työssäni tulokset tasapainon ja mittasuhteiden vaikutuksista jäivät vähäisemmälle.

Elementeillä voidaan hyvin jaksottaa taiteellista työskentelyä, sillä jokainen harjoite muodosti omanlaisensa kohtausten taiteellisessa osiossa. Tämä loi monipuolisuutta taiteelliseen työskentelyyn kokonaisuutena. Inspiraationa tässä työssä hyödynsimme lähinnä modernia arkkitehtuuria, mikä näkyi tanssijoiden liikekielessä ja heidän muodostamissaan linjoissa. Tanssijoilla oli selkeä näkemys kokonaisuudesta ja designista. Kokonaisuutena taiteellinen osio osoitti, että jokaista opinnäytetyön osa-aluetta pystytään tutkimaan niin tanssin kuin arkkitehtuurin kautta ja niitä yhdistelemällä saadaan luotua vahvasti arkkitehtoninen vaikutelma tanssiteokseen.

Näyttämö tilana on jatkuvasti muuntuva ja sen myötä dynaaminen aina tanssijoiden saapuessa näyttämölle elävöittäen tilaa. Tanssijat voivat täyttää koko alueen joko fyysisellä sijainnillaan tai aktivoimalla tilaa kehollisella fokuksella tai siirtää huomionsa hyvinkin pieneen alueeseen ja luoda erilaisia tilan tuntuja. Näyttämöllä oli läsnä positiivisen ja negatiivisen tilan vuorovaikutteinen vaihtelu, ja ne muuntuivat sulavasti tilanteesta toiseen. Tilallisuuden kokemuksessa korostuivat aistit näkö, tunto, haju, maku ja kuulo sekä niiden rinnalle liikkeessä korostuvat proprioseptiset aistit. Aistien vuoropuhelu vaihteli taiteellisen osion aikana ja yksittäiset aistit korostuivat eri harjoitteissa. Opinnäytetyössäni vahvimiksi aisteiksi nousivat näkö, kuulo, tunto ja proprioseptiset aistit. Näyttämöllä tapahtuneet muutokset olivat aistittavissa niin tanssijan roolissa kuin katsojana observeroidessakin. Myös katsojalla aistit aktivoituvat, kun hän tulkitsee näkemäänsä. Näköaistin tukena toimivat myös muut aistit, joilla kehoon on kerääntynyt tietoa esimerkiksi siitä, miltä jokin liike tuntuu, tai kuulon avulla voi hahmottaa kuinka kaukana toiset ovat suhteessa itseensä.

6 POHDINTA

Tavoitteena tässä opinnäytetyössä on osoittaa, kuinka tanssi ja arkkitehtuuri kietoutuvat yhteen ja tukevat toisiaan taidemuotoina. Pää tavoitteena oli löytää keskeisiä elementtejä arkkitehtuurista ja tanssista, joita voisi yhdistellä taiteellisessa työskentelyssä tanssin alalla. Työni osoittaa tilallisesta näkökulmasta arkkitehtuurin vaikutuksia koreografiseen työskentelyyn. Lisäksi opinnäytetyössäni huomioin tilan dynaamisuuden näyttämöllä työskenneltäessä ja pohdin tilan kokemuksellisuutta.

6.1 Päätelmät

Työssäni onnistuin löytämään keskeiset elementit taidemuotojen välille luoden kosketuspintaa alojen väliselle yhteystyölle ja vuorovaikutukselle. Arkkitehtuuri näkökulmana opinnäytetyössäni on näkyvästi esillä, ja se avasi uudenlaista näkemystä näyttämötyöhön ja taiteelliseen työskentelyyn. Tulokset osoittivat sen, että arkkitehtuurin elementtejä on mahdollista soveltaa näyttämöllä. Työssä tilallisen kokemuksen kohdalla korostui aisteilta saama tieto ja taidemuotojen laajempi tarkastelu visuaalisen puolen lisäksi.

Työni edetessä havaitsin, kuinka paljon näillä kahdella taidemuodoilla oikeasti on yhtäläisyyksiä. Arkkitehtuuria ja tanssia yhdistävät lukuisat eri tekijät niin luomisen prosessista kuin estetiikasta ja muotokielestäkin. Lukiessani arkkitehtuurin teoriaa pystyin tarkastelemaan sitä myös tanssin perspektiivistä, mikä avasi uudenlaisia ulottuvuuksia. Monet lähtökohdat, työskentelytavat ja pohdittavat piirteet näyttäytyivät täysin samanlaisina molemmilla aloilla. Arkkitehtuuri ja tanssi käyvät yleensä läpi hyvin samanlaisen luovan prosessin. Koreografian ja rakennuksen suunnitteleminen ovat samanlaisia luovia tapahtumia ja luomisen vaiheet ovat hyvinkin samankaltaiset. Sekä arkkitehti että koreografi käyvät läpi monia samoja kysymyksiä teoksen prosessissa. Molemmat lähestyvät aina tilaa ja aikaa. Molemmissa luodaan visuaalista muotoa yhdistäen kehon aisteja. Muoto, linjat ja rytmi ovat myös aina läsnä teoksissa tavalla tai toisella. Kysymykset tilaan saapumisesta ja tilan kokemuksesta tulee ottaa huomioon molemmissa taidemuodoissa.

Vaikka taidetta tehdään itselle omasta intohimosta, vaikuttaa siihen taiteen asiakaskunta. Herman Hertzbergerin mukaan arkkitehtuurissa asukkaat saattavat valmiiksi rakennuksen, jonka arkkitehti

on suunnitellut (Piironen 2006, 63). Tanssissa vastaavasti katsoja antaa oman lisänsä aina teoksen esittämiseen ja näin viimeistelee tanssijoiden ja koreografin työn. Arkkitehtuuria ja tanssia suunniteltaessa tulee molemmissa pohtia tarkasti, mihin kontekstiin ja ympäristöön teos on tulossa, kuten keille rakennus tulee käyttöön ja keille vastaavasti tanssiteosta luodaan. Opinnäytetyöni taiteellista osiota viitoitti selkeästi tutkimustehtäväni. Taiteellinen työskentely oli suunniteltu aineistoksi opinnäytetyöhöni, mikä vaikutti teoksen toteutukseen.

Molemmat taidemuodot hakevat luovina aloina inspiraatiota työhönsä ja tässä näenkin yhtymäkohdan taiteiden välille. Toivoisin että, taidemuodot hyödyntäisivät yhä enemmän toisiaan inspiraationlähteinä ja toivonkin työni inspiroivan tähän suuntaan. Arkkitehtuuria voidaan hyödyntää liikkeen inspiraationa, mutta myös liike voi toimia inspiraationa rakennuksen suunnittelussa, kuten teoriapohjassa esittelemäni Stevie Eller Dance Theatre.

Rajasin työni tilan näyttämöön, black boxiin. Tiina Lindforsin mukaan näyttämön mahdollisuudet ovat rajattomat ja näyttämön nerokkuus piilee mahdollisuudessa luoda tilaan täysin omalainen maailmansa, koska ympäristöulottuvuudet ovat häivytetty (Lindfors 2011, 118). Sama asia ilmenee myös arkkitehtuurissa ja Juhani Pallasmaa kuvailee, että arkkitehtuuritilan voidaan nähdä kehystävän tapahtumia ihmisen ajatuksia vahvistaen ja fokusoiden sekä estäen niitä häviämästä (Pallasmaa 2016, 26). Näyttämö perinteisesti on tanssin näytöspaikka, ja näyttämö arkkitehtuuritilana on hyvinkin suljettu. Kuitenkin juuri tämä suljettu tila auttaa ihmistä fokusoimaan keskittymisensä ja ajatuksena ympärillään arkkitehtuuritilassa koettavaan taiteeseen. Työssäni tilan rajaaminen näyttämöön auttoi kohdentamaan havainnointia tilaan ja tanssijoiden liikkeeseen. Näyttämö pelkistettynä tilana mahdollisti liikkeellisen maailman rakentamisen sen sisälle sulkemalla ulkopuoliset impulssit. Opinnäytetyössä tuli ilmi, että näyttämöllä pystytään kehystämään arkkitehtuurin keinoin näyttämökuvia, joissa huomio keskittyy tanssijoiden tarkkaan työskentelyyn ja tilanteet muodostavat arkkitehtonisia asetelmia näyttämölle.

Koin tärkeäksi opinnäytetyössäni myös tilallisen kokemuksen, joka yhdistää tanssia ja arkkitehtuuria. Tanssijoilla on kehittynyt luontaisesti vahva kehollinen kokemus ympäristöstään, ja tanssijat ovat herkistyneet kuuntelemaan aistien informaatiota. Arkkitehti pyrkii suunnittelussaan huomioidaan tilallisen kokemuksen, jotta se resonoi tilan tarkoitusta. Tämä on alue, jossa taiteiden välinen yhteistyö olisi antoisaa. ”Aisti, jolla arkkitehtuuria vastaanotetaan, ei ole silmät vaan eläminen” kuvaa Rudolf Schindler (Piironen 2006, 51). Eläminen taas käy kehon kautta, mikä kertoo muille

aisteille paljon. Kehoon on tallentunut valtavasti tietoa esimerkiksi siitä, miltä eri materiaalit tuntuivat. Kun keholla on jo kokemus siitä, miltä materiaali tuntuu, voi silmä tuoda tämän jälkeen saman tiedon aivoillemme pelkän näköaistin avulla. Kuulon avulla taas voidaan ymmärtää esimerkiksi mitasuhteista ja tilan laajuudesta, kuinka kaiku tulee takaisin tilassa. Työssäni tanssijat pystyivät hahmottamaan aistien yhteistyön avulla esimerkiksi etäisyyttä muihin tanssijoihin kuuntelemalla liikkeen ääniä vaatetuksen kahinasta tai tuntemalla lattiatasossa askeleiden tömähdykset. Tanssijoille on myös kerääntynyt tietoutta esimerkiksi siitä, kuinka paljon kehon linjaukset kykenevät kannattamaan painoa tai kuinka vedon avulla voidaan mahdollistaa ilman päälle kallistuva off balance -asento. Tämän tiedon avulla tanssijat pystyivät jo näköaistin avulla hahmottamaan, mihin kohtaan asetelmaa on mahdollista asettaa painoa tai kuinka tasapainottaa tanssijan vertikaaliselta akseliltaan poistunut asento toisen tanssijan avuin. Esa Piironen sanoi kaikkien aistien ja muistin vuorovaikutuksesta syntyy arkkitehtoninen elämys (Piironen 2006, 50). Tämä liittyy myös Juhani Palasmaan tutkimukseen arkkitehtuurin aisteista. Tanssi koetaan vahvasti myös kaikilla aisteilla kehon kautta muistaen edelliset kokemukset ja liittäen uuden kokemuksen arkistoon.

Esa Piironen ajatuksin ”hyvä arkkitehtuuri puhuttelee ennen kuin sen ymmärtää” (Piironen 2006, 50) kertoo mielestäni hyvin kokemuksellisesta elämyksestä, mikä toteutuu useimmiten myös tanssissa. Opinnäytetyössäni ilmeni, että jokaisen kokemus syntyi ainutlaatuiseksi heidän oman elämän ja näkemyksien kautta. Työ tuotti erilaisia tilallisia kokemuksia, joita oli vaikeaa välillä sanoittaa. Keho ja mieli tunsivat kuitenkin tarkasti, minkälaisen jäljen kokemus oli saanut aikaan. Tanssin yksi tärkeä tehtävä onkin puhutella ihmistä, saada kokemuksia, tuntemuksia eikä välttämättä tuoda ilmi vastauksia tai asioita, joita tulisi edes ymmärtää. Tärkeämpää on puhutella ihmistä kehon kautta.

Löysin opinnäytetyössäni kosketuspintaa taiteiden väliselle vuorovaikutukselle ja toivon työni innostavan taiteilijoita vahvistamaan tätä vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Kosketuspinnan ja yhte-neväisten elementtien löytymisen myötä olen tyytyväinen työni tuloksiin. Opinnäytetyöni tuloksia voidaan hyödyntää sekä tanssin että arkkitehtuurin kentällä. Tanssissa tulokset ovat hyödynnettävissä koreografisessa työskentelyssä sekä tanssinopetuksessa auttaen käsittelemään sekä hahmottamaan tilallisuutta. Työni elementit voivat olla apuna liikkeen luomisessa suhteessa tilaan ja laajentaa tilakäsitystä tanssijoille. Tulokset ovat hyödynnettävissä myös arkkitehtuurin alalla inspi-raatiota tanssin liikekielestä ja muodosta. Arkkitehtuuri voi hyödyntää tanssijoiden vahvaa tilallista kokemusta pohtiessa tilaan saapumista ja tilassa syntyvää kokemusta.

6.2 Opinnäytetyön arviointi

Opinnäytetyöni on muotoutunut vuosien varrella ajatustyössä ja koko prosessin aikana useaan otteeseen. Olen tyytyväinen siihen, mihin työni päättyi. Kannoin ideaa mukani jo opiskelemaan saapuessani, ja vuodet ovat tehneet tehtävänsä johdatellessaan aihiota oikeaan suuntaan. Koko prosessin ajan idean syntymisestä saakka minulla on ollut selkeä visio kokonaisilmeestä ja jopa tarkemmista kohtauksista ja tunnelmista. Työ onnistui tuomaan näkemykseni konkreettisiksi tapahtumiksi, ja toteutus kuvasti onnistuneesti kokonaisuutta.

Taiteellinen osuus oli onnistunut, sillä se toi arkkitehtuurin ja tanssin yhdistäviä elementtejä esiin useasta eri näkökulmasta. Tanssijoikseni valikoitui taitava ryhmä, jolla löytyi vahvaa osaamista kehohahmottamisesta ja -tietoisuudesta sekä improvisaatiosta. Tila oli jo ennestään tuttu jokaiselle tanssijoista, joten pystyimme syventämään käsitystä tilasta ja suhteesta siihen, kuinka asetuimme tilaan. Lisäksi syksyn aikana tanssijat olivat syventyneet opinnoissaan improvisaatioon eri näkökulmista, myös tila yhtenä keskeisimpänä tekijänä, joten tanssijat olivat jo syvemmällä tilalliseen työskentelyyn. Olen äärimmäisen tyytyväinen valitsemiini tanssijoihin sekä kuvaajaamme. Tanssijat, jotka valmistuvat koulutuksesta ammattilaisiksi, ja kuvaaja, joka itsekkin ymmärsi tanssia tanssin ammattilaisena, olivat taitavia ja yhteistyökykyisiä ja työn jälki oli myös sen näköinen. Kirjallisen työn aikana ajatukset ovat myös jäsentyneet ja koen, että työni on syventynyt kirjoitusprosessin aikana tuloksia analysoidessani sekä pohtiessani.

Opinnäytetyön edetessä tuli vastaan asioita, joita olisin voinut muuttaa työskentelyssäni tai joihin olisin voinut kiinnittää tarkemmin huomioita. Työni perustuu myös pääosin omiin havaintoihini ja analysointeihin, mikä väistämässä vaikuttaa tuloksiin, koska käsittelen ja tulkiten aineistoa oman ymmärrykseni sekä näkemykseni kautta. Opinnäytetyöni käsittelee vain yhtä tapausta, taiteellista työtä, josta olen analysoinut tuloksia. Tutkimuksen toistamisessa ei ole varmuutta tulosten toistumisesta, sillä uusi työryhmä ja sen kokemukset saattaisivat antaa uudenlaisia tuloksia. Opinnäytetyöni työryhmä muodostui tanssijoista, jotka tunsin useamman kuukauden ajalta, ja myös tila oli muodostunut tutuksi opiskeluiden aikana. Olisi mielenkiintoista tutkia, kuinka täysin uusista tanssijoista koostuva työryhmä ja uusi tuntematon tila vaikuttaisivat prosessiin. Kuitenkin uskon, että jos tutkimus toistettaisiin, samantyylliset tulokset aiheesta tulisivat esille.

Opinnäytetyön toteutukseen vaikutti moni tekijä. Taiteellisen osion toteutus asettui päällekkäin suuren teoksen harjoitus- sekä esityskauden kanssa, joten ajoituksena tilanne ei ollut ideaalinen

työryhmälle. Teoksen harjoitukset veivät paljon voimavaroja, ja tämä vei energiaa myös opinnäytetyön toteutuksesta. Toisaalta koen, että tanssijat olivat hyvinkin auki ja valmiiksi virittäytyneitä taiteelliseen työskentelyyn ja antoivat tilaa enemmän keholliselle työskentelylle kuin liialle analysoinnille liikkeestä, minkä koen tärkeäksi tässä opinnäytetyössä. Tein selkeäksi osani siinä, että minun tehtäväni tutkijana on analysoida liikkeen luomia tilanteita ja tanssijat saavat vain syventyä omaan tehtäväänsä kussakin harjoitteessa. Onnistuimme järjestämään kuvaukset vain yhdelle päivälle, kun esityskautemme oli juuri loppunut, ja saimme opinnäytetyön aineiston talteen tehokkaasti työskennellen. Tanssijat olivat jo väsyneitä kauden lopussa, mutta olen erittäin tyytyväinen heidän työskentelyynsä ja paneutumiseensa aiheeseen. Jälkeenpäin olisin siis ajoittanut taiteellisen osion työskentelyä ajallisesti aiemmin syksyllä toteutettavaksi.

Aihealueena tanssin ja arkkitehtuurin yhdistelmä on erittäin laaja ja työ vaati rajausta opinnäytetyöhön valituista piirteistä. Tutustuminen taidemuotoihin ennen taiteellista osiota ja sen jäsentämistä oli tärkeä vaihe työlleni. Siinä vaiheessa työni sai selkeän rajauksen elementeistä, joita tarkastelin tarkemmin. Opinnäytetyöni sisältää tilallisesta näkökulmasta melko laajasti piirteitä, ja aihetta olisi voinut rajata vieläkin pienemmäksi syventyen vain muutamiiin elementteihin. Kuitenkin työni tavoitteena oli osoittaa tanssin ja arkkitehtuurin yhtäläisyyksiä, ja tämän takia koin tärkeäksi tutkia tilallisuutta laajemmin, ja mielestäni työ onnistui hyvin valituin elementein.

Opin prosessin aikana koreografisesta työskentelystä ja sen koostuvista elementeistä. Tilallinen käsitykseni laajeni työn aikana ja saavutin rikkaamman näkökulman tilalliseen työskentelyyn. Käsitykseni näistä eri taiteista, tanssista ja arkkitehtuurista, syveni, ja ymmärrän taiteiden muodostumista nyt molemmin puolin laajemmin kuin aiemmin. Arkkitehtuurin antama näkemys samoihin elementteihin, joita tanssissa myös hyödynnetään, antoi uuden perspektiivin katsoa myös työskentelyä tanssinkentällä. Vaikka elementit ja käsitteet ovatkin samoja, on taiteilla oma lähestymistapansa niihin, mikä rikastuttaa luovaa tapahtumaa. Opin toimimaan koreografina mutta myös sulautumaan tanssijan rooliin samassa tilanteessa. Taiteellisen osion taltioinnissa opin myös, miten olla vuorovaikutuksessa kuvaajan kanssa, tuoden oman visuaalisen näkemyksen ilmi kuvaajalle. Lisäksi taiteellinen osuus toteutettiin täysin englannin kielellä, mikä lisäsi omaa ammatillista laajuutta ja kasvua työhön. Englannin kieli ei ollut kenenkään työryhmäläiseni äidinkieli, mikä on saattanut vaikuttaa vuorovaikutukseemme ja näin opinnäytetyöni toteutukseen. Omasta näkökulmastani sain kuitenkin toteutettua työn sellaisena kuin olin sen visioinut ja koin pystyväni vuorovaikutukseen tanssijoiden kanssa vaivattomasti. Työ antoi itsevarmuutta työskennellä tulevaisuudessa myös kansainvälisesti.

6.3 Ajatuksia jatkotutkimukseen

Tämä opinnäytetyö osoittaa vain keskeisimmät elementit, jotka yhdistävät tanssia ja arkkitehtuuria taidemuotoina pääosin tilallisesta näkökulmasta. Työn ulkopuolelle jäi vielä paljon taidemuotoja yhdistäviä tekijöitä kuten värit, valot sekä pinnat ja tekstuurit. Työni avasi uusia ajatuksia sekä ideoita taiteelliseen työskentelyyn ja siihen, kuinka aihetta voitaisiin työstää yhä pidemmälle jatkotutkimuksissa. Esittelen vielä lopuksi muutamia jatkotutkimusideoita.

Tanssin ja arkkitehtuurin yhdistämisessä on vahvasti potentiaalia kokonaiseksi teokseksi. Näkökulmasta pystyisi rakentamaan helposti laajan kattauksen erilaisia kohtauksia, joissa tanssi ja arkkitehtuuri kohtaavat. Myös lavastuksella sekä valosuunnittelulla pystyttäisiin viemään aihetta yhä pidemmälle. Esimerkiksi valojen avulla olisi mahdollista laajentaa mittasuhteiden vaikutusta ja iluusiota sommittelemalla tanssijoita eri tasoihin ja valaisemalla heitä eri tavoin syvyyksiin luoden vahvoja mittasuhteita heidän välilleen. Jokaisesta elementistä saisi itsenäisenäkin elementtinä laajennettua kokonaiseksi teokseksi. Pelkästään linjoja voisi analysoida eteenpäin esimerkiksi Rudolf Labanin eri tilaa koskevien analyysien kautta. Tämä syventäisi laajemmin liikkeen analysointia yksittäisen liikkeen tasolla. Opinnäytetyössäni hyödynsin pääosin modernia arkkitehtuuria, joka suunnittoi tanssin liike- ja muotokieltä. Kokonaisessa tanssiteoksessa voitaisiin muodostaa kohtauksia eri arkkitehtuurin aikakausien mukaan: yksi kohtaus barokista, toinen jugendista ja niin edelleen. Tällaisessa teoksessa pystyisi tutkimaan eri arkkitehtuurin aikakausien muotokielen vaikutuksia tanssin liikekielen muotoutumiseen.

Aihetta voitaisiin lähestyä myös analysoimalla jo valmiita teoksia ja niistä löytyviä arkkitehtuuria sekä tanssia yhdisteleviä kohtauksia ja elementtejä. Monella suurella teatterilla ja oopperalla on myös laajat resurssit toteuttaa suuria produktioita, joissa panostetaan muun muassa lavastukseen ja valosuunnitteluun, mikä luo heti uudenlaista ulottuvuutta teokseen ja tilallisuuteen, näyttämön rakenteellisista mahdollisuuksista puhumattakaan. Esimerkiksi pyörivä näyttämö ja lavojen kerroksellisuus sekä mahdollisuus nostaa ja laskea lavoja lisäävät heti mahdollisuuksia luoda tilaan erilaisia elementtejä. Jatkotutkimusidea syntyi nähdessäni Oslon oopperatalossa The Hamlet Complex -teoksen, jossa lavastus näytteli suurta roolia teoksen kokonaisvaikutelmassa. Teoksessa olikin Den Norske Opera & Ballett historian isoimmat lavastukset. Arkkitehdin ja koreografin yhteistyö mahdollistaisi näyttäviä kokonaisuuksia näyttämöille ja mahdollisuuksia tutkia arkkitehtonisten lavastuksien vaikutusta koreografiseen työskentelyyn.

Yksi osa-alue arkkitehtuurin ja tanssin poikkitaiteellisessa työskentelyssä on luoda paikkasidonnaista taidetta tanssimalla arkkitehtuurin ympäröimänä ja inspiroimana. Tällöin arkkitehtuuri voi itsessään toimia tanssiteoksen lavastuksena ja näyttämönä. Paikkasidonnaisessa taiteessa taide-
muotojen välinen suhde tulee eri tavoin esille tutkittaessa yksittäistä paikkaa ja tilaa.

Opinnäytetyö viitoitti mahdollisuuksia yhdistellä tanssia ja arkkitehtuuria erilaisin elementein, joiden avulla on mahdollista laajentaa niin tanssin kenttää kuin arkkitehtuurin alaa. Työ osoitti myös sen, kuinka laajasti taidemuodoilla on yhteneväisyyksiä. Keskustellessani opinnäytetyöni aiheesta eri ihmisten kanssa työni eri vaiheissa olen saanut huomata myös ympärilläni, kuinka tanssin ja arkkitehtuurin yhdistelmä on aluksi ihmetyttänyt. Keskustelun kautta aihe on avautunut ihmisille, ja he ovat saaneet ymmärrystä taidemuotojen yhtäläisyyksistä. Tämä osoittaa sen, että taidemuodot eivät ole vielä toisilleen kovinkaan tuttuja, mutta aiheeseen syvennyttäessä yhdistelmä selkeytyy ja avaa paljon mahdollisuuksia taiteiden tutkimiseen. Tämä on innostanut itseäni työssä eteenpäin, ja olen inspiroitunut jatkamaan työskentelyä arkkitehtuurin ja tanssin parissa.

LÄHTEET

Blom, Lynne Anne & Chaplin, L. Tarin, 1989. *The Intimate Act of Choreography*. London: Dance Books.

Blom, Lynne Anne & Chaplin, Tarin 2000. *The Moment of Movement: Dance Improvisation*. London: Dance Books.

Burrows, Jonathan 2010. *A Choreographer's Handbook*. London: Routledge.

Chamber Dance Company Archive 2019. Doris Humphrey. Viitattu 12.3.2019,
<http://guides.lib.uw.edu/c.php?g=341803&p=2304396>
<https://chamberdancecompanyarchive.com/doris-humphrey/>.

Dancingstrong 2019. *Dance and Architecture*. Viitattu 8.3.2019,
<http://www.dancingstrong.com/architecture.html>.

Frederick, Matthew 2007. *101 Things I Learned in Architecture School*. London: The MIT Press.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

Holland, Nola Nolen 2013. *Music Fundamentals for Dance*. Champaign, IL: Human Kinetics.

Humphrey, Doris 1977. *The Art of Making Dances*. New York: Grove Press.

Korpelainen, Heini & Kaukonen, Hille & Räsänen, Jaana 2004. *Arkkitehtuurin ABC. Löytöretki rakennettuun ympäristöön*. Helsinki: SAFA, Suomen arkkitehtiliitto.

Laban, Rudolf 1988. *Modern Educational Dance*. Plymouth: Northcote House.

Laban, Rudolf & Ullman, Lisa 1971. *The Mastery of Movement*. Boston (Mass.): Plays.

Lindfors, Tiina 2011. Elämä on työtä, työ elämää. Teoksessa Nykykoreografin jalanjäljissä: 37 tapaa tehdä tanssia (toim. Hannele Jyrkkä), 114–121. Helsinki: Like.

Lohtaja, Aleksi 2015. Tila, asuminen ja arkkitehtuuri: Henri Lefebvren teoria tilasta ja tilan tuottamisesta. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 14.3.2019,
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/47193/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201509253263.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Lynch, Patrick 2016. Steven Holl and Jessica Lang's "Tesseract of Time" Explores the Relationship Between Architecture and Dance. Viitattu 12.3.2019,
<https://www.archdaily.com/797079/steven-holl-and-jessica-langs-tesseract-of-time-explores-the-relationship-between-architecture-and-dance>.

Merriman, Peter 2010. Architecture/dance: choreographing and inhabiting spaces with Anna and Lawrence Halprin. Thousand Oaks: SAGE. Viitattu 27.3.2019,
<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1474474010376011>.

Newlove, Jean & Dalby, John 2004. Laban for all. London: Nick Hern Books.

Orpana, Mikko 2011. Avaruus ja abstraktio tanssissa. Teoksessa Nykykoreografin jalanjäljissä: 37 tapaa tehdä tanssia (toim. Hannele Jyrkkä), 156–161. Helsinki: Like.

Pallasmaa, Juhani 2016. Ihon silmät: arkkitehtuuri ja aistit. Helsinki: ntamo.

Pasanen-Willberg, Riitta 2011. Kehoni rajat eivät ole tanssini rajat. Teoksessa Nykykoreografin jalanjäljissä: 37 tapaa tehdä tanssia (toim. Hannele Jyrkkä), 173–180. Helsinki: Like.

Piironen, Esa 2006. Arkkitehtuurista: On Architecture. Helsinki: Avain.

RIBA 2019. High Tech in Architecture. Lontoo. Viitattu 27.3.2019,
<https://www.architecture.com/explore-architecture/high-tech>.

RIBA 2019. Modernism in Architecture. Lontoo. Viitattu 23.3.2019,
<https://www.architecture.com/explore-architecture/modernism>.

Rouhiainen, Leena 2014. Fenomenologinen tanssitutkimus: tanssin harjoittajan näkökulman luotaamista. Teoksessa Tanssiva tutkimus: tanssintutkimuksen menetelmiä ja lähestymistapoja. Helsinki: Nivel. Viitattu 8.3.2019,
<https://nivel.teak.fi/tanssiva-tutkimus/fenomenologinen-tanssintutkimus-tanssin-harjoittajan-nakokulman-luotaamista/>.

Räsänen, Jaana 2010. Arkkitehtuurin ABC: 2, Peruskäsitteitä. Helsinki: Suomen Arkkitehtiliitto.

Salingaros, Nikos 2014. A Theory of Architecture Part 1: Pattern Language vs. Form Language. Viitattu 23.3.2019,
<https://www.archdaily.com/488929/a-theory-of-architecture-part-1-pattern-language-vs-form-language>.

Slessor, Catherine 2004. Contemporary Architecture. Mulgrave, Melbourne: Images Publishing Group Pty Ltd.

KUVALÄHTEET

KUVA 4. Kokoelman kuvat.

Ylärivin kuva oikealla: Reiulf Ramstad Arkitekter 2019. Troll Wall Restaurant and Visitor Centre. Møre og Romsdal. Oslo. Viitattu 21.3.2019,
http://www.reiulframstadarchitects.com/troll-wall-restaurant-and-visitor-centre/rra_trollveggen-01rrajpg

Alarivin kuva vasemmalla: Luis Fernando Muñoz. Henkilökohtainen lupa kuvaan.

HARJOITUS 1: MUOTO JA TASOT

Harjoitus viidelle tanssijalle.

Palapeliharjoitus, jossa tanssijat liikkuvat rykelmänä lähellä toisiaan olemalla aina suhteessa toisiinsa muodostaen erilaisia muotoja ja hyödyntäen kaikkia tasoja niin matalasta korkeaan tasoon kuin kolmiulotteisia vertikaali, sagittaali ja horisontaali tasoja. Tanssija saa vaihtaa paikkaansa ja muodostaa aina uudenlaisen muodon, hakien itselleen uuden paikan ”palapelissä”. Harjoituksessa on läsnä jatkuvasti muuttuva tila.

HARJOITUS 2: SYMMETRISYYS

Harjoitus neljälle tanssijalle.

Harjoituksessa valmiiksi koreografoidut liikkumiset tilassa ja osittain koreografioitua materiaalia, mitkä tutkivat symmetrisyyttä sekä kehossa että tilassa. Harjoituksessa kuviot ja liikkumiset tutkivat symmetrisyyttä tilassa. Materiaali taas symmetrisyyttä kehossa. Harjoituksessa oli osittain pareittain työskentelyä ja osittain koko ryhmässä työskentelyä luoden muuttuvia symmetrisiä kuvia tilaan. Kokeilimme yhtä harjoitusta myös vain yhdelle tanssijalle, jossa hän liikkui kehossaan vaihdellen symmetrisesti tai epäsymmetrisesti.

HARJOITUS 3: SUUNTAUKSET

Harjoitukset viidelle tanssijalle.

- 1) Tanssijat saapuvat eri puolilta tilaa keskialueelle jääden näin ollen eri suuntauksiin. Koko keho suunnattuna selkeästi seisten yhteen suuntaukseen. Tanssija saa vaihtaa suuntaustaan haluamallaan ajoituksella. Kaikki tanssijat tekevät harjoitusta samaan aikaan. Jokainen poistuu jäämään suuntaukseensa eri puolille tilaa.

- 2) Tanssijat saapuvat samalla tavalla keskilattialle jääden eri suuntauksiin. Tässä harjoituksessa tanssijat kääntyvät aina samaan suuntaan ja ryhmässä onkin yksi johtaja, joka kertoo suuntauksen ja käännössuunnan. Käytimme hyödyksi näyttämön numeroita 1-8 ja kääntymissuunnan kerroimme aina joko lyhyttä tai pitkää kautta. Tanssijat poistuvat samaan suuntaan, jonne viimeinen suuntaus on jäänyt.

HARJOITUS 4: MITTASUHTEET

Harjoitus kahdelle tanssijalle.

Toinen piirtää sormellaan ilmaan vertikaaliseen tasoon Aalto vaasin muotoa, kun toinen tanssijoista kulkee tilassa horisontaalisessa tasossa jättäen lattiaan saman Aalto vaasin muodon. Liike tapahtuu saman aikaisesti eli piirtäjän luodessa yhtä kaarta sama liike tapahtuu näyttämöllä suuremmassa mittakaavassa. Piirtäjä toimi harjoituksessa johtajana päättäen liikkeen ajoituksen, tanssija keskilattialla seurasi piirtäjän liikkeitä ja pyrki toteuttamaan muodon samanaikaisesti lattialle.

HARJOITUS 5: LATTIALINJAT

Harjoitus kolmelle tanssijalle.

Lattialinjat toteutimme yksinkertaisesti liikkuen kävellen eri muodoissa. Muodostimme lattialinjoilla erilaisia muotoja kuten kolme neliötä sisäkkäin ja kolme pyöristettyä suorakulmaista rinnakkain. Lattialinjat olivat sidoksissa myös symmetrisyyden ja mittasuhteiden harjoituksiin, joissa lattiakuviot olivat etukäteen suunniteltuja muotoja ja linjoja.

HARJOITUS 6: RYTMİ

Yhdelle tanssijalle suunniteltu harjoitus.

Tanssija sai valita kaksi arkkitehtonista kuvaa, yhden, josta tulkitsee rytmiä ja toisen, joka muodostaa harjoituksen liikekielen. Tanssija tulkitsi kuvasta näkyviä rytmiä, kuten ikkunoista ja portaista. Hän äänitti tulkintansa äänitallenteeksi, jonka jälkeen muodosti liikkeet äänitallenteen rytmiin.